

Nr 175

Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av konvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden, m. m.; given den 19 oktober 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

CARL GUSTAF

CARL LIDBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Sverige tillträder 1961 års Haagkonvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden. Konventionen innehåller regler om tillämplig lag för bedömning av frågan om testamentes giltighet med avseende på formen och syftar till att vidga möjligheterna för testamentariska förordnanden att vinna internationellt erkännande. Enligt konventionen skall testamente anses giltigt till formen, om det uppfyller vad som i det hänseendet föreskrivs i lagen på den ort där testamentet upprättades eller den ort där testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller i lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare.

Propositionen innehåller också av Haagkonventionen och av vissa ändringar i de nordiska ländernas arvslagstiftning föranledda förslag till ändringar i den nordiska arvskonventionen och i motsvarande svensk lagstiftning.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1937: 81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo

Härigenom förordnas, att 1 kap. 4 § och 3 kap. 1 § lagen (1937: 81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Testamente skall anses vara i laga form upprättat eller återkallat, om därvid förfarits enligt lagen å den ort där rättshandlingens företogs eller i det land i vilket testator då var medborgare.

Testamente skall anses giltigt till formen, om testamentet uppfyller vad som i det hänseendet föreskrives i lagen på den ort där testamentet upprättades eller den ort där testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamentet avser fast egendom skall det också anses giltigt till formen, om testamentet uppfyller vad som i det hänseendet föreskrives i lagen på den ort där egendomen finnes.

Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om återkallelse av testamente. Återkallelse skall också anses giltig till formen, om återkallelsen i det hänseendet uppfyller vad som föreskrives i någon av de lagar enligt vilka testamentet enligt första stycket var giltigt till formen.

Vid tillämpning av första eller andra stycket skall som testators hemvist räknas även främmande ort där testator enligt lagen på den orten hade domicil.

3 kap.

1 §

Skall, enligt vad i denna lag sägs, lagen i utländsk medborgares hemland äga tillämpning, och

Skall lagen i främmande stat tillämpas på grund av att någon äger medborgarskap där och fin-

Nuvarande lydelse

üro för olika områden av det främmande landet särskilda lagar gällande, varde frågan vilken av de särskilda lagarna skall tillämpas bedömd efter de regler som härutinnan gälla i det landet. Saknas sådana regler, gälle lagen å hans hemort eller, om han ej har eller vid sin död hade hemvist i det främmande landet, lagen å den ort där han sist inom landet haft hemvist eller, om han ej där haft hemvist, lagen i rikshuvudstaden.

Föreslagen lydelse

nes i den staten flera gällande rättssystem, bestämmes tillämpligt rättssystem, enligt de regler som gälla i samma stat. I avsaknad av sådana regler tillämpas det rättssystem till vilket han har den närmaste anknytningen.

Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer. Har arvlåtaren avlidit före ikraftträdandet, gäller fortfarande äldre bestämmelser.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1935: 44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1935: 44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.,

dels att 6 § skall upphöra att gälla,
dels att 2, 8 och 9 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Vad i 1 § är sagt om rätt till arv skall äga tillämpning jämväl i avseende å lagstadgad rätt för efterlevande make att sitta i oskiftat bo då bröstarvinge ej finnes, så ock å sådan rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap som enligt hemlandets lag tillkommer arvinge utöver hans arvslott.

Bestämmelserna i 1 § om rätt till arv skola tillämpas också i fråga om rätt för efterlevande make att sitta i oskiftat bo, när bröstarvinge ej finnes, och på sådan rätt till bidrag till uppehälle och utbildning ur kvarlåtenskap som tillkommer arvinge eller efterlevande make. Detsamma gäller rätt för efterlevande make att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde.

Föreslagen lydelse

Vid bodelning som i denna lag avses skall iakttagas vad i 3 och 6 §§ förordningen den 31 december 1931 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap är stadgat.

Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall i avseende å formen anses giltigt, om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat, där testamentet upprättades eller testator vid tiden för upprättandet hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamente vare gällande, om därvid förfarits enligt lagen i den av staterna, där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare.

Nuvarande lydelse

8 §

Vid bodelning som avses i denna lag skall, om ej annat följer av 2 §, iakttagas vad som föreskrives i 3 och 6 §§ förordningen (1931: 429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap.

9 §

I fråga om formen för testamente och återkallelse av testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat ha bestämmelserna i lagen (1937: 81) om internationella rättsförhållande rörande dödsbo motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer. Har arvlåtaren avlidit före ikraftträdandet, gäller fortfarande äldre bestämmelser.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 19 oktober 1973.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *godkännande av konvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden, m. m.* och anför.

1 Inledning

Inom Haagkonferensen för internationell privaträtt, av vilken Sverige är medlem, har upprättats en den 5 oktober 1961 dagtecknad konvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden. Konventionen har trätt i kraft. Den har hittills ratificerats av bl. a. Belgien, Frankrike, Japan, Jugoslavien, Norge, Polen, Schweiz, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike. Flera andra stater har undertecknat men ännu inte ratificerat konventionen, däribland Danmark, Finland och Sverige. Konventionen torde jämte svensk översättning få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Familjerättskommittén fick år 1967 i uppdrag att i samarbete med representanter för övriga nordiska länders justitieministerier ta upp fråga om ratifikation av Haagkonventionen och därav föranledda ändringar i konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning (nordiska arvskonventionen). I skrivelse till chefen för justitiedepartementet den 3 november 1969 med PM (Ds Ju 1969: 26) angående formkrav för testamente m. m. förordade kommittén att Sverige vid lämplig tidpunkt skulle ratificera Haagkonventionen. Kommittén lade samtidigt fram förslag till sådana ändringar i nordiska arvskonventionen och den svenska internationell-arvsrättsliga lagstiftningen som krävs för att Haagkonventionen skall kunna ratificeras.

På grundval av kommitténs förslag har ytterligare överläggningar ägt rum mellan företrädare för de nordiska justitieministerierna om de ändringar i nordiska arvskonventionen som påkallas av en anslutning

till Haagkonventionen om testamentes form. Härvid har också behandlats vissa förslag till ändringar i nordiska arvskonventionen som föranleds av ny intern lagstiftning i olika nordiska länder. Överläggningarna har inskränkts till sådana frågor som inte har ansetts böra anstå till en allmän översyn av konventionen. När en sådan blir aktuell får övervägas om inte konventionen kan ersättas med särskilda sakligt sett ensartade lagar i de olika länderna.

Vid sidan av de överläggningar som sålunda direkt har tagit sikte på nordiska arvskonventionen har överläggningar upptagits om ersättande av konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 16 mars 1932 om erkännande och verkställighet av domar med nya regler. Detta påkallar en ändring av nordiska arvskonventionens bestämmelser om erkännande och verkställighet av vissa avgöranden i arvsrättsliga frågor. Också om en sådan ändring har överläggningar ägt rum mellan företrädare för de nordiska justitieministerierna.

Mot bakgrund av vad sålunda förekommit har inom justitiedepartementet upprättats en promemoria (Ds Ju 1971: 21), vari dels föreslås att Sverige skall ratificera Haagkonventionen om testamentes form, dels redovisas de förslag till ändringar i nordiska arvskonventionen som utgör resultatet av överläggningar mellan företrädare för de nordiska justitieministerierna, dels också läggs fram förslag till de ändringar i den svenska internationell-arvsrättsliga lagstiftningen som krävs för att Sverige skall kunna ratificera Haagkonventionen om testamentes form resp. i övrigt föranleds av de föreslagna ändringarna i nordiska arvskonventionen.

Remissyttranden över departementspromemorian har avgivits av Svea hovrätt efter hörande av Stockholms tingsrätt samt av kammarkollegiet, Sveriges advokatsamfund och Svenska bankföreningen.

2 Gällande ordning

Den svenska internationella familjerätten och arvsrätten har sedan länge byggt på den s. k. nationalitetsprincipen. Denna innebär att medborgarskapet är utgångspunkten för val av tillämpligt "personalstatut", dvs. det lands lag som skall bestämma en persons rättsliga förhållanden inom familje- och arvsrätten. Efter hand har vissa avsteg skett till förmån för den s. k. domicilprincipen, enligt vilken personens hemvist (domicil) är bestämmande för valet av tillämplig lag. Särskilt i förhållande till de nordiska länderna, av vilka Danmark, Island och Norge tillämpar domicilprincipen medan Finland liksom Sverige bygger på nationalitetsprincipen, har genom konventioner skett kompromisser som innebär att hemvistet har fått stor betydelse i fråga om medborgare i nordiska stater.

Internationell-arvsrättsliga frågor som rör förhållandet till andra stater än våra nordiska grannländer regleras i lagen (1937: 81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo, i det följande benämnd 1937 års lag. Lagen bygger inte på någon konventionsreglering. Dess bestämmelser om arv och testamente (1 kap.) vilar på nationalitetsprincipen. Sålunda bedöms rätten till arv efter svensk medborgare enligt svensk lag, även om den avlidne inte hade hemvist i Sverige, medan rätten till arv efter medborgare i annat land bedöms enligt lagen i det landet (1 §).

Personalstatutet, bestämt enligt nationalitetsprincipen, tillämpas i fråga om behörigheten att testamentera. Avgörande är tidpunkten för rättshandlingen. Fråga om behörighet att upprätta eller återkalla testamente bedöms sålunda enligt lagen i det land där testator var medborgare då rättshandlingen företogs (3 §). Enligt samma lag skall bedömas, huruvida rättshandlingen är ogiltig på grund av testators sinnessillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan (6 §). I fråga om testamentes innehåll tillämpas däremot i princip arvsstatutet, dvs. testators nationella lag vid tiden för dödsfallet (5 §).

Testamente skall anses upprättat eller återkallat i laga form, om testamentet eller återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där rättshandlingen företogs eller i det land där testator då var medborgare (4 §). Här tillämpas sålunda den inom internationell privaträtt vanliga regeln att en rättshandlings form får bedömas enligt lagen på den ort där rättshandlingen företogs, den s. k. regeln "locus regit actum", vid sidan av testators personalstatut.

Fråga om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtaren eller av gåva för dödsfalls skull skall prövas enligt lagen i det land där arvlåtaren var medborgare när rättshandlingen företogs (7 §). Frågan huruvida gåva till arvinge är att anse som förskott på arv bedöms enligt lagen i det land där arvlåtaren (givaren) var medborgare vid tiden för gåvan (8 §).

Om utlänning vars nationella lag skall tillämpas är medborgare i stat där särskilda lagar gäller för olika områden, skall frågan vilken av de särskilda lagarna som skall tillämpas bedömas efter de regler som härvidlag gäller i det främmande landet (3 kap. 1 §). Saknas sådana regler tillämpas lagen på vederbörandes hemort eller, om han inte har eller vid sin död hade hemvist i det främmande landet, lagen på den ort där han sist inom landet haft hemvist eller, om han över huvud taget inte har haft hemvist där, lagen i rikshuvudstaden.

Redan före tillkomsten av 1937 års lag ingick Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge en den 19 november 1934 dagtecknad konvention om arv, testamente och boutredning (nordiska arvskonventionen). Konventionsbestämmelserna har införlivats med svensk rätt genom tre lagar, nämligen lagen (1935: 44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket,

m. m., lagen (1935: 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge samt lagen (1935: 46) om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Konventionen grundar sig i fråga om rätten till arv på en kompromiss mellan nationalitetsprincipen och domicilprincipen, därvid avgörande vikt läggs vid domicilets varaktighet och gränsen för tillämpning av nationalitetsprincipen dras vid ett femårigt domicil. I andra hänseenden än såvitt rör arvsrätten grundas konventionen väsentligen på en ren domicilprincip.

Om medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hade hemvist i annan sådan stat, skall domicillandets lag tillämpas i fråga om rätten till arv efter honom liksom i fråga om rätten för efterlevande make att sitta i oskiftat bo när bröstarvingar saknas. Hade den avlidne hemvist i domicillandet inte varat minst fem år, skall dock i stället lagen i den stat där han var medborgare tillämpas, om arvinge eller testamentstagare vars rätt beror därav yrkar det inom viss angiven frist (art. 1). Femårstiden är på liknande sätt avgörande också i fråga om rätten att sitta i oskiftat bo när bröstarvingar finns (art. 2 och 3). Efterlevande make som vid äktenskapets ingående var medborgare i domicillandet har dock i sådant fall alltid rätt att sitta i oskiftat bo enligt det landets lag, även om den avlidne var medborgare i annan nordisk stat och femårsfristen inte utgått. Skall på grund av yrkande bodelning äga rum efter svensk medborgare med mindre än fem års hemvist i stat vars lag tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, tillämpas regeln i 13 kap. 12 § giftermålsbalken om rätt för efterlevande make att ta ut egendom till visst penningvärde (art. 2 andra stycket). Vid bodelning i anledning av makes död tillämpas i övrigt bestämmelserna om makars förmögenhetsförhållanden i 1931 års nordiska familjerättskonvention (art. 7).

I fråga om behörigheten att upprätta eller återkalla testamente tillämpas också en kombination av nationalitets- och domicilprinciperna. Sådan fråga skall nämligen bedömas enligt lagen i fördragsslutande stat där testator hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs. Om han då inte sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall testamentet eller återkallelsen även gälla om han hade rätt att vidta åtgärden enligt hemlandets lag (art. 9).

Beträffande testamentes form tillämpas såväl domicilprincipen som nationalitetsprincipen och regeln "locus regit actum". Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall i avseende på formen anses giltigt, om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat där testamentet upprättades eller där testator vid tiden för upprättandet hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamente är däremot gällande

endast om därvid förfarits enligt lagen i stat där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare (art. 8). Regeln "locus regit actum" är sålunda inte tillämplig på återkallelse av testamente.

Fråga om testamentes eller återkallelsets ogiltighet på grund av testators sinnessillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan skall bedömas enligt lagen i den stat där testator hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs (art. 10). Bestämmelser i svensk eller finsk lag om bevakning och klander av testamente tillämpas, om den avlidne vid sin död hade hemvist i Sverige eller Finland (art. 11). Fråga om verkan av arvsavtal och av gåva för dödsfalls skull liksom även fråga huruvida gåva till arvinge skall anses som arvsförskott bedöms enligt lagen i fördragsslutande stat där arvlåtaren hade hemvist när rättshandlingen företogs (art. 12). Fråga om arvinges och testamentstagares ansvar för gäld efter medborgare i fördragsslutande stat skall bedömas enligt lagen i fördragsslutande stat där den döde hade hemvist (art. 17).

Boutredning, bodelning och arvskifte efter medborgare i fördragsslutande stat, som vid sin död hade hemvist i sådan stat, skall äga rum i enlighet med hemvistlandets lag och även omfatta till boet hörande egendom i annan fördragsslutande stat (art. 19). Härvid bedöms bl. a. fråga om rätt för efterlevande make att mot eller utan vederlag ta ut viss egendom enligt hemvistlandets lag (art. 20). Tvist om arv eller testamente m. m. efter medborgare i fördragsslutande stat som hade hemvist i sådan stat skall upptas av domstol i den stat vars lag enligt konventionen skall gälla i fråga om dödsbobehandlingen, dvs. domstol i hemvistlandet. I åtskilliga angivna fall är sådan domstol exklusivt behörig. I andra fall kan parterna enas om att hänskjuta tvisten till domstol i annan fördragsslutande stat — s. k. prorogation (art. 21). I fråga om erkännande och verkställighet av bl. a. domar som meddelats i fördragsslutande stat rörande rätt på grund av arv eller testamente, efterlevandes makes rätt eller ansvar för den dödes gäld tillämpas med visst förbehåll bestämmelserna i 1932 års nordiska domskonvention, när den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat (art. 28).

De interna svenska formkraven för upprättande och återkallelse av testamente finns i 10 kap. ärvdabalken. Huvudregeln är att testamente skall upprättas skriftligen med två vittnen på ett i lagen närmare angivet sätt. Vid sidan härav förekommer två former av nödtestamente. Beträffande testamentsvittnen gäller bl. a. att de skall ha fyllt 15 år. Återkallelse av testamente kan i princip ske formlost. Testamente blir utan verkan, om testator i den ordning som gäller för testamentes upprättande har återkallat sitt förordnande eller har förstört testamentshandlingen eller eljest otvetydigt givit till kända att förordnandet inte längre var uttryck för hans yttersta vilja. De f i n s k a be-

stämmelserna om upprättande och återkallelse av testamente — intagna i 10 kap. finska ärvdabalken — överensstämmer väsentligen med de svenska. I Danmark och Island har man vid sidan av testamente inför två vittnen möjlighet att upprätta testamente inför en notarie, och detta är också vanligt, åtminstone i Danmark. Testamentsvittnen skall ha fyllt 18 år. Testamente kan återkallas formlöst. Återkallelse av inbördes testamente (i Island alla gemensamma testamenten) skall för att vara giltig delges den andra parten, om det inte är uteslutet av särskilda skäl. Enligt en ny norsk arvs lag den 3 mars 1972 krävs som huvudregel att testamente upprättas skriftligen med två vittnen som har fyllt 18 år (§§ 49, 52). Inbördes testamente får upprättas även av andra än äkta makar (§ 49). För återkallelse av testamente krävs att testator använt testamentsformen eller förstört testamentet eller strukit över det så att det på grund därav måste anses förstört (§ 57). Återkallelse av inbördes testamente skall som huvudregel meddelas den andra testatorn för att bli giltigt. Testamentariskt förordnande förlorar sin giltighet bl. a. när det otvivelaktigt inte skall gälla på grund av ett förhållande som inträffat senare. Om nödtestamente gäller f. n. enligt isländsk rätt vissa avvikelser från de norska, danska, finska och svenska reglerna, vilka i huvudsak stämmer överens inbördes.

3 Haagkonventionen om testamentes form

3.1 Konventionens innehåll

Enligt *art. 1 första stycket* i Haagkonventionen om testamentes form skall ett testamentariskt förordnande anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i en intern lag till vilken förelåg viss anknytning. Att hänvisning sker till intern lag innebär, att man skall bortse från internationellrättsliga regler i den anvisade lagen. Renvoiprincipen skall sålunda inte tillämpas.

Art. 1 uppräknar flera olika lagar som fakultativt får tillämpas. Dessa är a) lagen på den ort där testator upprättade förordnandet, b) lagen i stat där testator var medborgare antingen vid upprättandet eller vid sin död, c) lagen på ort där testator hade domicil antingen vid upprättandet eller vid sin död, d) lagen på ort där testator hade "résidence habituelle" antingen vid upprättandet eller vid sin död, och e) i fråga om fast egendom, lagen på den ort där egendomen finns.

Om den lag till vilken hänvisning sker skulle ha ändrats mellan tidpunkten för testamentets upprättande och testators död blir frågan om testamentets giltighet till formen att bedöma enligt övergångsbestämmelserna i den tillämpliga lagen, åtminstone om ett tidigare ogiltigt testamente därigenom blir giltigt (jfr förklarande rapport av Henri

Batiffol, Conférence de la Haye de droit international privé, Actes et documents de la neuvième session, Tome III, Forme des testaments, s. 171).

Om testator hade medborgarskap resp. domicil i flera stater, får lagen i vilken som helst av dem tillämpas. När det gäller "résidence habituelle" däremot utgår konventionen från att detta är ett faktiskt begrepp och att testator sålunda kan ha haft "résidence habituelle" i konventionens mening endast på en enda ort vid varje särskild tidpunkt. Anledningen till att man i konventionen hänvisar såväl till "domicile" som till "résidence habituelle" är enligt Batiffols rapport (s. 163) att man har velat beakta olika länders skiljaktiga definitioner av domicilbegreppet. Särskilt har man velat möjliggöra tillämpning av det engelska domicilbegreppet. Det framhålls emellertid i rapporten, att de båda begreppen i vissa länder sammanfaller. I en del länder torde skillnaden mellan begreppen närmast bero på att man opererar inte med ett faktiskt utan med ett legalt hemvistbegrepp (så att t. ex. gift kvinna har samma domicil som mannen, även om hon är bosatt på annan ort). Det hemvist som den legala definitionen anvisar kan då många gånger mer eller mindre framstå som fingerat, och en hänvisning till den faktiska vistelseorten utgör ett önskvärt komplement.

Ett testamente kan anses giltigt såväl om det följer av lagen i den stat där testator var medborgare eller hade hemvist när testamentet upprättades som om det följer av lagen i den stat där han var medborgare eller hade hemvist vid dödsfallet. Härav följer bl. a., att ett testamente, som var ogiltigt enligt lagen i den stat till vilken testator hade anknytning vid upprättandet, kan bli giltigt enligt lagen i stat till vilken han senare har fått anknytning.

I fråga om tillämpningen av lagen i den stat där testator tillhörig fast egendom är belägen följer av konventionstexten, att sådan tillämpning endast avser fast egendom i den staten, alltså inte annan egendom som tillhör testator.

Art. 1 *andra stycket* innehåller en bestämmelse som har avseende på stater med flerrättssystem. Om den nationella lagen, dvs. lagen i den stat där testator var medborgare, utgörs av ett rättssystem som inte är enhetligt för hela landet, bestäms tillämplig lag enligt de regler som gäller enligt detta rättssystem eller, i brist på sådana regler, på grundval av den närmaste anknytning som testator hade till någon av de i systemet ingående rättsordningarna.

Enligt *tredje stycket* i art. 1 skall frågan huruvida testator hade domicil på viss ort avgöras enligt lagen på den orten. Denna bestämmelse avviker från den vanliga metoden att tolka anknytningsbestämmelserna enligt domstolslandets lag. Enligt *art. 9* kan emellertid fördragslutande stat förbehålla sig rätt att vid avgörande av frågan på vilken ort testator hade domicil tillämpa domstolsortens lag.

Bestämmelser om återkallelse av testamente tas upp i *art. 2*. Enligt första stycket är *art. 1* tillämplig på testamentariskt förordnande, varigenom ett förut upprättat förordnande återkallas. Enligt andra stycket skall återkallelse även anses giltig till formen, om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i någon av de lagar enligt vilka det återkallade förordnandet på grund av vad som sägs i *art. 1* var giltigt.

Ett förordnande enligt första stycket kan avse enbart återkallelse av ett tidigare testamente och behöver sålunda inte innefatta ett nytt testamente. Återkallelse genom muntligt testamente omfattas av bestämmelsen. Däremot omfattas enligt rapporten från konferensen inte återkallelse som anses ha ägt rum på grund av ett faktum eller en rättshandling med annat ändamål, t. ex. äktenskaps ingående eller äktenskapskillnad.

När andra stycket medger tillämpning av en lag enligt vilken testamentet var giltigt, utesluter denna formulering tillämpning av en lag som kunde ha använts men med vars formföreskrifter testamentet faktiskt inte överensstämmer.

Enligt *art. 3* inkräktar konventionen inte på nu gällande eller blivande bestämmelser i de fördragsslutande staterna, enligt vilka testamentariska förordnanden anses giltiga även om de upprättas enligt formföreskrifter i annan lag än som anges i *art. 1* och *2*. Intet hindrar sålunda fördragsslutande stat från att uppställa egna mera liberala regler än konventionen.

Art. 4 och *5* upptar vissa bestämmelser om konventionens tillämpningsområde.

Enligt *art. 4* är konventionen tillämplig även på testamentariska förordnanden som har gjorts av två eller flera personer i samma handling. Frågan om tillåtligheten från materiell synpunkt av inbördes testamenten berörs inte av konventionen. Men om en fråga som hänför sig till inbördes testamente enligt domstolslandets internationellprivaträttsliga principer är att uppfatta som en formfråga, blir konventionen tillämplig. Verkan av att det ena men inte det andra förordnandet i ett inbördes testamente anses giltigt till formen regleras inte av konventionen. Konventionen är inte heller tillämplig på arvsavtal.

Enligt *art. 5* anses bestämmelser, som med hänsyn till testators ålder, nationalitet eller andra personliga förhållanden hos honom begränsar annars tillåtna former för testamentariska förordnanden vara att hänföra till testamentes form. Detsamma gäller bestämmelser rörande behörighet att vara testamentsvittne. Som exempel på bestämmelser som omfattas av *art. 5* kan nämnas föreskrifter att minderåriga och omvända endast får använda vissa typer av testamente. Däremot är konventionen inte tillämplig på frågor om behörighet att över huvud taget upprätta testamente.

Art 6—8 innehåller vissa bestämmelser om sättet för tillämpning av konventionen.

Enligt *art. 6* skall de i konventionen upptagna bestämmelserna om tillämplig lag gälla oberoende av ömsesidighet. Konventionen är tillämplig även om berörda personer inte är medborgare i någon av de fördragsslutande staterna eller om den lag som enligt föregående artiklar i konventionen är tillämplig inte är lagen i sådan stat. Innebörden av *art. 6* är alltså att de fördragsslutande staterna måste göra konventionens bestämmelser generellt tillämpliga.

Art. 7 innehåller en ordre public-regel, enligt vilken lag som är tillämplig enligt konventionen inte kan åsidosättas annat än om dess tillämpning skulle vara uppenbart oförenlig med grunderna för vederbörande stats rättsordning.

Enligt *art. 8* äger konventionen tillämpning i alla de fall då testator avlidit efter ikraftträdandet. Fördragsslutande stat kan dock enligt *art. 13* göra förbehåll om att tillämpa konventionen endast på testamenteriska förordnanden som upprättats efter dess ikraftträdande. Enligt rapporten från konferensen skall, om testamente innehåller förordnande om sekundosuccession, tidpunkten för testators död — och alltså inte tidpunkten för den första testamentstagarens död — vara avgörande för frågan om tillämpning av konventionen.

Art. 9—13 reglerar möjligheten att göra reservationer mot olika föreskrifter i konventionen. *Art. 9* som rör bestämmelsen i *art. 1* tredje stycket och *art. 13* som rör *art. 8* har uppmärksammats i det föregående. Enligt *art. 10* kan fördragsslutande stat förbehålla sig att inte erkänna muntliga testamenteriska förordnanden, annat än under extraordinära omständigheter, av den som är medborgare i staten och inte samtidigt är medborgare i annan stat. Enligt *art. 11* kan fördragsslutande stat göra förbehåll att, i enlighet med föreskrifter i sin egen lag, under vissa särskilt angivna förutsättningar inte erkänna vissa former för utomlands upprättade testamenteriska förordnanden. Sådant förbehåll har verkan endast med avseende på egendom som finns i den stat som har gjort förbehållet. Enligt *art. 12* slutligen kan fördragsslutande stat göra förbehåll om att från konventionens tillämpningsområde utesluta testamenteriska bestämmelser som enligt dess lag inte är av arvsrättslig natur. Det kan t. ex. tänkas att enligt viss lag adoption kan ske eller ett utomäktenskapligt barn erkännas genom testamente. Om en lag som innehåller sådana bestämmelser enligt domstolslandets internationella privaträtt är tillämplig på den föreliggande materiella frågan, skall frågan om formen också för ett sådant testamente bedömas enligt Haagkonventionen, om inte reservationsmöjligheten enligt *art. 12* utnyttjas.

Enligt slutbestämmelserna i *art. 14—20* är konventionen öppen för undertecknande och ratifikation av stater som var representerade vid Haagkonferensens nionde session (*art. 14*). Konventionen har trätt i

kraft den 6 januari 1964 sedan tre stater deponerat sina ratifikationsinstrument. För stat som senare ratificerar konventionen träder den i kraft sextionde dagen efter det att statens ratifikationsinstrument har deponerats (art. 15). Stat som inte var företrädd vid Haagkonferensens nionde session kan ansluta sig till konventionen med verkan från sextionde dagen efter deposition av anslutningsinstrument (art. 16). Konventionen är sålunda öppen. Eftersom konventionsreglerna skall gälla utan krav på ömsesidighet, medför det inte någon ytterligare förpliktelse för konventionsstaterna att andra stater utan någon prövning kan ansluta sig till konventionen. Reservation enligt art. 9—13 skall göras senast i samband med ratifikation eller anslutning. Andra reservationer är inte tillåtna (art. 18). Bland övriga slutbestämmelser kan nämnas, att konventionen gäller för femårsperioder med tyst förlängning men kan uppsägas (art. 19).

3.2 Familjerättskommittén

I sin inledningsvis omnämnda PM angående formkrav för testamente m. m. anför familjerättskommittén, att rättshandlingar som vederbörande i en given situation har haft grundad anledning att anse som giltiga inte bör kullkastas enbart därför att de kommer under bedömning av svensk domstol och svensk internationell privaträtt blir tillämplig. Denna ståndpunkt har föranlett kommittén att vid utarbetandet av lagförslag rörande internationell äktenskapsrätt och arvsrätt godta alternativa anknytningsfakta i åtskilliga hänseenden, så att t. ex. en rättshandling skall anses giltig om den står i överensstämmelse med vederbörandes nationella lag eller med lagen i den stat där han har hemvist eller annan lag till vilken finns viss anknytning (se SOU 1969: 60). Liknande synpunkter ligger till grund för Haagkonventionen. Självfallet är det enligt kommittén önskvärt att testamente, som upprättats enligt en lag som testator hade anledning anse tillämplig, inte blir ogiltigt till följd av formfel därför att en annan lag tillämpas efter testators död. De valmöjligheter som konventionen ger i fråga om tillämplig lag är enligt kommitténs mening fullt godtagbara från svensk synpunkt.

Kommittén framhåller vidare att konventionen har vunnit anslutning från åtskilliga betydelsefulla stater, såsom Frankrike, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike. Den befordrar sålunda rättslikheten på ett visserligen begränsat men praktiskt betydelsefullt område. Kommittén kan inte finna annat än att Sverige bör ratificera konventionen.

Ingen av reservationsmöjligheterna har utnyttjats i någon större utsträckning. Såvitt kommittén kan se finns det inte anledning för Sverige att göra någon reservation. Vad angår tillämpningen av domicilbegreppet (art. 1 tredje stycket och art. 9) är det önskvärt t. ex. att en tes-

tator kan använda engelsk form, om han enligt engelsk uppfattning har domicil i England. Sverige bör enligt kommitténs mening inte reservera sig mot muntliga testamenten (art. 10). Sådana testamenten kan f. n. godtas enligt regeln "locus regit actum" i 1937 års lag. Reservationsmöjligheten enligt art. 11, som avser att täcka bestämmelser av internationellrättslig karaktär i vissa främmande lagar, är inte aktuell för vår del. Bestämmelsen i art. 12 kan enligt kommittén föranleda tvekan om verkan av konventionen med avseende på frågor som inte rör testators kvarlåtenskap. För att konventionen skall tillämpas på sådana fall krävs att det av svensk intern eller internationell rätt följer att den åtgärd som är i fråga kan företas genom testamente. Under denna förutsättning torde det inte finnas något att invända mot att frågan om formen för sådant testamente bedöms enligt konventionen. Vad slutligen angår reservationsmöjligheten enligt art. 13 angående tiden för konventionens ikraftträdande anför kommittén, att konventionens regel i art. 8 beträffande ikraftträdandet står i god överensstämmelse med de principer som i motsvarande fall tillämpas i intern svensk rätt.

Vid kommitténs överläggningar med de sakkunniga från Danmark, Finland och Norge uppnåddes enighet om att konventionen borde kunna ratificeras utan några reservationer.

Kommittén framhåller att en svensk ratifikation av konventionen förutsätter ändring av bestämmelserna om testamentes form i nordiska arvskonventionen och i gällande svensk internationell rätt. Kommittén har upprättat förslag till sådana ändringar.

3.3 Departementspromemorian

3.3.1 *Fråga om ratifikation av Haagkonventionen*

I departementspromemorian framhålls att det sedan familjerättskommittén år 1969 föreslog att Sverige vid lämplig tidpunkt skulle ratificera Haagkonventionen inte inträffat något som väsentligen ändrat förutsättningarna för bedömningen av denna fråga. Genom Haagkonventionen främjas enheten på ett visserligen begränsat men praktiskt betydelsefullt internationellrättsligt område. Enligt promemorian synes den reglering av ämnet som konventionen innehåller fullt godtagbar från saklig synpunkt. Konventionen gör det som regel möjligt att upprätthålla giltigheten av ett testamente i fråga om formen, när detta upprättats enligt en lag till vilken testator hade rimlig anknytning.

Familjerättskommittén har i sitt betänkande (SOU 1969: 60) Internationell äktenskaps- och arvsrätt lagt fram förslag till ny lag om internationellrättsliga förhållanden rörande dödsbo, innehållande bl. a. bestämmelser om testamentes form som grundar sig på Haagkonventionen. I departementspromemorian berörs frågan om Sverige bör avvakta

med ratifikation av Haagkonventionen tills ställning tagits till familjerättskommitténs förslag i övrigt, så att aktuella ändringar på den internationella arvsrättens område kan genomföras i ett sammanhang. Den fortsatta behandlingen av familjerättskommitténs förslag — som har visst samband med familjelagssakkunnigas arbete på en översyn av den interna svenska familjerätten — måste dock under alla omständigheter ta åtskillig tid i anspråk. Sverige har redan år 1961 undertecknat Haagkonventionen och bör därför inte dröja ytterligare med att ratificera den, om inte särskilda skäl talar mot en ratifikation. Konventionen har numera tillträtts av flera betydelsefulla stater, varför skälen för en svensk ratifikation snarast har vuxit i styrka. Från dansk och finsk sida är man beredd att ratificera Haagkonventionen, och i Island är man i vart fall beredd att medverka till sådan ändring av nordiska arvskonventionen att övriga nordiska stater kan ratificera Haagkonventionen.

I promemorian föreslås på nu anförda skäl att Sverige ratificerar Haagkonventionen. Enligt promemorian synes det inte föreligga anledning för Sverige att utnyttja någon av de möjligheter till reservation som konventionen ger. Inte heller från dansk eller finsk sida torde några reservationer vara aktuella.

3.3.2 *Åtgärder som krävs för att göra en ratifikation av Haagkonventionen möjlig*

De fördragsslutande staterna förpliktar sig genom Haagkonventionen att generellt tillämpa konventionens regler om tillämplig lag i fråga om formen för testamentariska förordnanden. Den innehåller inte något förbehåll för äldre konventioner. Konventionen hindrar inte att testamentariska förordnanden anses giltiga även om de upprättats enligt formföreskrift i annan lag än som är tillämplig enligt konventionen. Däremot får fördragsslutande stat inte uppställa strängare krav för giltighet än konventionen medger. Varken 1937 års lag eller nordiska arvskonventionen ger samma frihet vid valet av tillämplig lag som Haagkonventionen. De måste därför ändras.

Det synes enligt departementspromemorian inte föreligga något behov av att ta med ytterligare anknytningsfakta för valet av tillämplig lag än dem som är uppräknade i Haagkonventionen. Vid de nordiska överläggningarna har enighet nåtts om att den internordiska regleringen — i motsats till vad som torde vara fallet beträffande Haagkonventionen — bör omfatta även tillämplig lag i fråga om formlös återkallelse av testamente. Något hinder härför finns inte enligt Haagkonventionen. Enighet har också förelegat om att formlösa återkallelser bör behandlas enligt samma regler som de återkallelser genom testamentariska förordnanden som faller under Haagkonventionen.

Den reglering varom man sålunda vid de nordiska överläggningarna

enats för den nordiska arvskonventionens vidkommande — och som sammanfattningsvis kan beskrivas som en transformering av Haagkonventionens bestämmelser med det tillägget att de skall tillämpas också i fråga om formlös återkallelse av testamente — synes från svensk synpunkt lämplig också i förhållande till andra rättssystem än de nordiska. Motsvarande ändringar bör därför enligt promemorian göras i 1937 års lag.

I promemorian framläggs förslag till erforderliga ändringar i 1937 års lag och i den nordiska arvskonventionen.

3.3.3 Förslag till ändring i 1937 års lag

Bestämmelser om tillämplig lag för testamente och återkallelse av testamente finns i 1 kap. 4 § 1937 års lag. I promemorian föreslås att bestämmelserna i denna paragraf anpassas till reglerna i Haagkonventionen.

I detta sammanhang diskuteras bl. a. de i Haagkonventionen som sidoordnade anknytningsfakta upptagna begreppen domicil och "résidence habituelle". I förslaget till ändring i 1937 års lag används uttrycket "hemvist", vilket avser att täcka begreppet "résidence habituelle". Det har upprepade gånger i samband med Haagkonferensens arbete förklarats att "résidence habituelle" är ett faktiskt begrepp. Detta torde dock enligt promemorian inte hindra att viss hänsyn tas också till testators avsikter när det gäller att bedöma om vistelsen i ett land är stadigvarande (habituelle). "Résidence habituelle" i 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker och i 1958 års Haagkonvention om erkännande och verkställighet av avgöranden om underhåll till barn motsvaras också av "hemvist" i de svenska lagar (1964: 528 resp. 1965: 723) varigenom konventionsregleringen införlivats med svensk rätt. Vid de nordiska överläggningarna rörande Haagkonventionen om testamentes form har från svensk sida uttalats önskan att använda uttrycket "hemvist" och för dansk och norsk del har valts uttrycken "bopæl" resp. "bopel".

Uttrycket domicil i Haagkonventionen syftar på det legala domicilbegreppet i olika rättssystem, bl. a. det engelska. Vid de nordiska överläggningarna har rätt enighet om att detta begrepp bör få direkt motsvarighet i de nordiska texterna. Det skulle dock vara missvisande att i den nordiska arvskonventionen uppta hemvist och domicil som sidoordnade begrepp eftersom något från hemvistet skilt domicil inte kan tänkas förekomma i de nordiska länderna. Också i svensk lagtext skulle det te sig främmande att ställa samman hemvist och domicil. Härtill kommer att enligt konventionens huvudregel frågan om testator hade domicil på viss ort skall bedömas enligt lagen på den orten. För att Haagkonventionens krav skall tillgodoses föreslås därför att det i 1937

års lag tas upp en särskild bestämmelse av innebörd att, om testator enligt lagen på främmande ort hade domicil på den orten, detta domicil får åberopas i stället för hemvist i fall som avses i paragrafen.

Konventionens bestämmelser om återkallelse av testamentariska förordnanden kan enligt promemorian erbjuda vissa tolkningsvårigheter. Om man antog att konventionen lägger hinder i vägen för sådan formlös återkallelse som kan ske enligt bl. a. svensk rätt, skulle Sverige knappast kunna ratificera konventionen. Emellertid kan enligt promemorian inte antas att så skulle vara förhållandet. Däremot synes det vara klart att åtminstone art. 2 första stycket avser endast återkallelser som sker genom testamentariska förordnanden. Det är något oklart om andra stycket i art. 2 har ett vidare tillämpningsområde än första stycket. Den meningen har åtminstone framförts, att en formlös återkallelse skulle falla under konventionen, om testamentet upprättats enligt en lag som tillåter sådan återkallelse, vilket är fallet med t. ex. de danska, finska och svenska lagarna. Det är emellertid också möjligt att andra stycket anknyter till bestämmelsen i första stycket. Intet hindrar enligt promemorian, att det sålunda oreglerade området behandlas enligt samma regler som gäller för de återkallelser som konventionen omfattar. Detta är också innebörden av den i promemorian föreslagna ändringen i 1937 års lag.

I promemorian behandlas härefter bestämmelserna i Haagkonventionen och i 3 kap. 1 § 1937 års lag om stater med flerrättssystem. Både enligt konventionen och enligt svensk lag skall, när den nationella lagen utgörs av ett rättssystem som inte är enhetligt för hela landet, tillämplig lag bestämmas enligt de regler som gäller härom enligt lagen i vederbörande land. Däremot skiljer sig konventionen och den svenska lagen åt när det gäller bestämmandet av tillämplig lag då regler härom saknas i landet i fråga. Den svenska regeln i 1937 års lag har motsvarighet i 7 kap. 1 § lagen (1904: 26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. Om Sverige ratificerar Haagkonventionen om testamente bör dess bestämmelser angående stater med flerrättssystem införlivas med svensk rätt såvitt angår testamentes form. Konventionens bestämmelser, som har motsvarighet i ett par andra Haagkonventioner, synes enligt promemorian lämpa sig bättre som internationellrättslig huvudregel än gällande bestämmelser i svensk rätt. Familjerättskommittén har också i sina förslag till ny lagstiftning om internationellrättsliga förhållanden rörande äktenskap resp. dödsbo upptagit regler som nära ansluter till regeln i Haagkonventionen om testamentes form. Med hänsyn härtill föreslås nu att 3 kap. 1 § 1937 års lag ändras till överensstämmelse med Haagkonventionen inte bara i fråga om testamentes form utan för alla frågor som avses i lagen.

I promemorian påpekas slutligen att ordre public-regeln i art. 7 i Haagkonventionen täcks av 1 kap. 12 § i 1937 års lag, där det före-

skrivs att bestämmelse i utländsk lag som är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen här i riket inte får vinna tillämpning här.

3.3.4 Förslag till ändringar i den nordiska regleringen

I promemorian redovisas de förslag till ändringar i nordiska arvskonventionen om vilka enighet har nåtts vid de nordiska överläggningarna.

Art. 8 i konventionen, som behandlar testamentes form, avser f. n. endast fall då testator vid sin död vad medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat. Denna begränsning föreslås alltjämt skola gälla, bl. a. därför att följande artiklar i konventionen bygger på den. Konventionen reglerar f. n. endast sådana fall då testamente har upprättats enligt lagen i fördragsslutande stat. Att upprätthålla denna begränsning synes enligt promemorian inte lämpligt. Eftersom enligt Haagkonventionen samma regler skall gälla för situationer med anknytning till stater utanför Norden som för internordiska förhållanden skulle en sådan begränsning i den nordiska konventionen bli missvisande. Den föreslagna lydelsen av art. 8 reglerar därför alla fall då testator vid sin död var medborgare i nordisk stat och hade hemvist i sådan stat.

De föreslagna nya bestämmelserna i art. 8 ansluter till Haagkonventionens regler om tillämplig lag. I likhet med vad som förordas beträffande 1937 års lag föreslås att samma regler skall gälla också i fråga om sådan återkallelse av testamente som inte sker i form av ett testamentariskt förordnande. Vidare föreskrivs i förslaget att bestämmelserna om upprättande av testamente har motsvarande tillämpning också i fråga om ändring av testamente. Från svensk synpunkt är detta en självklarhet, varför motsvarande föreskrift saknas i förslaget till ändring i 1937 års lag.

I likhet med vad som föreslås beträffande 1937 års lag har i förslaget tagits upp en bestämmelse av innebörd att, om testator enligt lagen i inte fördragsslutande stat hade domicil i den staten, detta domicil får åberopas i stället för hemvist i fall som avses i artikeln. Av hänvisningen till vad som sägs om hemvist följer enligt promemorian att även domicil utgör en anknytning till viss ort, och att det sålunda är lagen på denna ort som skall tillämpas, om särskilda lagar gäller för olika områden av den främmande staten.

I övrigt har det enligt promemorian inte ansetts behövt att belasta den nordiska konventionen med bestämmelser som saknar betydelse när det gäller tillämpningen av nordisk lag men som kan behövas när den nordiska konventionen medför tillämpning av lagen i utomnordisk stat. Därför föreslås i art. 8 en bestämmelse att, om i övrigt enligt artikeln uppstår fråga om tillämpning av lagen i inte fördragsslutande stat, de allmänna regler som gäller härom i varje fördragsslutande stat skall tillämpas. Bestämmelsen syftar enligt promemorian på de regler om ordre public och om stater med flerrättssystem som skall gälla för till-

lämpning av Haagkonventionen utanför nordiska förhållanden. Dessa regler återfinns för Sveriges vidkommande i 1937 års lag.

I promemorian erinras om art. 12 första stycket i nordiska arvskonventionen. Denna bestämmelse innebär bl. a. att fråga om bindande verkan av gåva för dödsfalls skull skall bedömas enligt lagen i den av staterna där arvlåtaren (givaren) hade hemvist när rättshandlingen företogs, om arvlåtaren vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat. Enligt svensk lag (17 kap. 3 § andra punkten ärvdabalken) är utfästelse om gåva, som inte får göras gällande under givarens livstid, giltig bara såvitt följer av vad som är föreskrivet i fråga om testamente. Uppkommer vid tillämpning av nordiska arvskonventionen fråga om en handling, som betecknats som gåvobrev men materiellt sett är ett testamente, är giltig till formen, skall denna fråga bedömas enligt reglerna i art. 8. Däremot är dessa regler inte tillämpliga på arvsavtal.

I departementspromemorian föreslås sålunda att 1937 års lag och den nordiska arvskonventionen får i sak överensstämmande regler om tillämplig lag i fråga om formen för testamente och för återkallelse av testamente. Regleringen i den nordiska konventionen föreslås bli införlivad med svensk rätt genom ändring i lagen om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m. Eftersom den nordiska konventionens regler om tillämplig lag i sak överensstämmer med dem som föreslås införda i 1937 års lag, synes det enligt promemorian tillräckligt att göra en allmän hänvisning till denna lag. En sådan allmän hänvisning föreslås intagen i 9 § lagen om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.

4 Övriga ändringar i den nordiska arvskonventionen

I departementspromemorian föreslås i övrigt vissa ändringar i nordiska arvskonventionen som innebär en anpassning av huvudsakligen teknisk natur till ny nordisk arvslagstiftning.

4.1 Art. 1, 2 och 7

Enligt art. 2 första stycket har efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, om detta följer av lagen i den stat där den avlidne hade hemvist. Hade den avlidne inte hemvist där sedan minst fem år kan dock bröstarvinge — med visst förbehåll — yrka att bodelning skall ske, om han har rätt till det enligt lagen i den stat där den avlidne var medborgare. Enligt artikelns andra stycke gäller att när sådan bodelning skett efter svensk medborgare efterlevande maken har den rätt att ta ut egendom till visst penningvärde som är föreskriven i

svensk lag. Bestämmelsen syftar på regeln i 13 kap. 12 § andra stycket giftermålsbalken, vilken ger maken rätt att — i andra fall än då den avlidne efterlämnar barn under sexton år som inte är också efterlevande makens barn — av giftorättsgodset, såvitt det räcker, ta ut egendom till så stort värde att den jämte egendom som kan enskilt tillhöra maken motsvarar fyra gånger det vid tiden för dödsfallet gällande basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Svenska makar, som har tagit hemvist i annan nordisk stat, blir enligt nordiska familjerättskonventionen underkastade hemvistlandets lag i fråga om egendomsordning i äktenskapet. Om nämnda rätt att ta ut egendom till visst belopp behandlades som en bodelningsregel, skulle den inte bli tillämplig när makarna hade hemvist i annat nordiskt land. Om enligt arvskonventionen bodelning skulle äga rum på yrkande av bröstarvinge, när makarna hade hemvist i Danmark, Island eller Norge, skulle därför, om annat inte föreskrevs, den svenska maken gå miste om såväl rätten att sitta i oskiftat bo på grund av hemvistlandets lag som förmännen att ta ut egendom till visst värde enligt svensk lag. Särregeln i art. 2 andra stycket i nordiska arvskonventionen har tillkommit för att förebygga ett sådant resultat.

Även i Danmark, Finland och Norge har numera införts bestämmelser som ger efterlevande make en liknande rätt som den svenska "basbeloppsregeln" eller som fyller samma funktion.

Samtliga nu åsyftade bestämmelser avser att tillgodose efterlevande makes skäligen behov vid uppgörelse i anledning av den först avlidnes död. Om detta behov tillgodoses inom ramen för egendomsordningen eller arvsrätten är en rent teknisk fråga. I internordiska förhållanden är det nödvändigt att efterlevande makens rätt enligt de åsyftade bestämmelserna samordnas särskilt med rätten att sitta i oskiftat bo enligt dansk, isländsk och norsk lag. Detta kan enligt promemorian bäst ske genom att den särskilda rätten att ta ut egendom till visst värde alltid behandlas som en arvsrättslig förmån, oavsett om den genom sin placering i den interna lagstiftningen ter sig som en arvsrättslig regel eller en bodelningsregel. Enligt nuvarande lydelse av art. 1 tredje stycket nordiska arvskonventionen skall bestämmelserna i första och andra styckena om tillämplig lag beträffande rätten till arv tillämpas också på vissa speciella frågor, nämligen efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo när bröstarvinge ej finns och sådan rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap som enligt hemlandets lag tillkommer arvinge utöver hans arvslott. Om efterlevande makes rätt enligt "basbeloppsregeln" och motsvarande bestämmelser i andra nordiska länder förs in under denna föreskrift, uppnås att förmånerna i fråga blir att bedöma enligt samma lag som är tillämplig på rätten till arv efter den avlidne, det s. k. arvsstatutet.

Den begränsning som art. 1 tredje stycket innehåller i fråga om till-

lämpning av arvsstatutet på rätten till underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen, nämligen att det skall vara fråga om sådan rätt enligt hemlandets lag, torde enligt promemorian sammanhånga med att vid tiden för nordiska arvskonventionens tillkomst endast den svenska arvslagen hade bestämmelser om underhållsbidrag ur kvarlåtenskap. Numera finns emellertid sådana bestämmelser också i den danska, finska och norska arvslagstiftningen. Med hänsyn härtill bör den nuvarande begränsningen, att det skall vara fråga om rätt till underhållsbidrag enligt hemlandets lag, utgå.

Mot bakgrund av det nu anförda föreslås i promemorian att det i *art. 1 tredje stycket* föreskrivs att bestämmelserna i första och andra styckena om rätt till arv skall tillämpas också i fråga om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo, när bröstarvinge inte finns, och på sådan rätt till bidrag till uppehälle och utbildning ur kvarlåtenskap som tillkommer arvinge eller efterlevande make. Detsamma skall gälla rätt för efterlevande make att ur boet ta ut egendom intill visst penningvärde.

Om en bestämmelse som omfattar bl. a. regeln i 13 kap. 12 § andra stycket giftermålsbalken sålunda tas upp i art. 1 tredje stycket, kan nuvarande bestämmelse i *art. 2 andra stycket* utgå. Detta föranleder en redaktionell ändring i *art. 7*.

Medan i art. 1 tredje stycket i förslaget upptas regler om rätt för efterlevande make att ta ut egendom till visst penningvärde, innehåller art. 20 en regel om efterlevande makes rätt att vid bodelning ta ut viss egendom, mot eller utan vederlag. Denna rätt skall bedömas enligt den lag som är tillämplig på förfarandet vid boutredning, bodelning och arvskifte, dvs. lagen i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist. Någon ändring av art. 20 har inte ifrågasatts. I promemorian påpekas att den anförda regeln har större räckvidd nu än när nordiska arvskonventionen kom till, eftersom bl. a. efterlevande makes rätt till makarnas bostad enligt den svenska lagen (1959: 157) med särskilda bestämmelser om makars gemensamma bostad går in under regeln.

De föreslagna konventionsändringarna föranleder ändring i 2 och 8 §§ lagen om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.

4.2 Art. 4 och 5

Art. 4 i konventionen innehåller specialbestämmelser med anledning av regler i dansk rätt om s. k. tilsynsværge. Dessa regler har avskaffats genom den nya danska arvslagen. Under de nordiska överläggningarna har från danskt håll anförts att art. 4 på grund härav bör upphävas. Från övriga länders sida har man inte haft något att erinra mot detta. Upphävs art. 4, bör också hänvisningen till denna artikel i *art. 5* utgå.

Förslaget om ändring i konventionen i denna del föranleder upphä-

vande av 6 § lagen om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.

4.3 Art. 11

Enligt art. 11 i nordiska arvskonventionen i dess nuvarande lydelse skall, om medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hade hemvist i Finland eller Sverige, där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och klander av testamente.

Vid arvskonventionens tillkomst var det bara finsk och svensk rätt som hade bestämmelser om bevakning och klander av testamente. Bevakningsinstitutet var sålunda okänt i dansk, isländsk och norsk rätt. I den nya norska arvslagen har emellertid upptagits en bestämmelse (§ 70) av innehåll, att rätt enligt testamente kan göras gällande bara om minst en av testamentstagarna har gjort anmälan till skifteretten inom sex månader från det att han fick kännedom om testamentets innehåll och testators död. Anmälan krävs dock inte, om skifteretten eller minst en av dem, som annars skulle få den del av arvet som förordnandet avser, på annat sätt har fått kännedom om testamentet innan anmälningsfristen har löpt ut för alla testamentstagarna. Invändning om att testamentariskt förordnande är ogiltigt kan inte göras gällande av arvinge eller testamentstagare, om inte minst en av arvingarna eller testamentstagarna har gjort anmälan till skifteretten inom sex månader från det att han fick kännedom om förordnandet och testators död samt grunden för påstående att testamentet är ogiltigt. Rätten att göra invändning mot förordnandet bevaras likväl i den mån sådan anmälan skett till envar av testamentstagarna.

Från norsk sida har man vid de nordiska överläggningarna inte velat jämställa den nya ordningen i Norge med bevakning och klander av testamente enligt finsk och svensk rätt. Man har emellertid från norsk sida önskat, att i art. 11 införs ett nytt andra stycke av innehåll, att bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av testamente och invändningar mot giltigheten av testamente skall göras gällande inom vissa frister också skall tillämpas i fråga om testamente efter medborgare i annan fördragsslutande stat som vid sin död hade hemvist i Norge. Mot det norska önskemålet har de andra nordiska ländernas representanter inte haft något att erinra.

Den föreslagna ändringen i art. 11 föranleder inte någon ändring i svensk lag.

4.4 Art. 28

Enligt art. 28 första stycket i nordiska arvskonventionen i dess nuvarande lydelse skall bestämmelserna om erkännande och verkställighet

av dom eller förlikning i konventionen den 16 mars 1932 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar också tillämpas på dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld, såframt den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådant stat. Enligt andra stycket skall vissa i konventionen den 16 mars 1932 meddelade särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande tillämpas bara när domen rör efterlevande makes, arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

I promemorian crinras om pågående överläggningar mellan företrädare för de nordiska justitiedepartementen om att upphäva 1932 års nordiska domskonvention och i stället ta in bestämmelser om erkännande och verkställighet av nordiska domar i särskilda sakligt sett ensartade lagar i de olika länderna. Lagarna avses skola stödja sig på en allmänt hållen konventionsbestämmelse om erkännande och verkställighet av domar som meddelats i nordisk stat. Förslag till svensk lagstiftning i ämnet har lagts fram av justitierådet Lars Welamson i en år 1970 avlämnad promemoria (Ds Ju 1970: 20) med förslag till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område. Förslaget har därefter överarbetats inom justitiedepartementet i samråd med företrädare för övriga nordiska länder.

Avsikten har varit att i de särskilda domslagarna ta in bestämmelser om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning angående rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld, när den döde var medborgare i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige och hade hemvist i en av dessa stater. Det är därför enligt promemorian tillräckligt att i den nordiska arvskonventionen hänvisa till de särskilda lagarna om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

I promemorian föreslås därför att det i art. 28 tas in en hänvisning till lagen i den stat där erkännande eller verkställighet begärs.

Med hänsyn till den utformning som bestämmelserna om dom mot utebliven svarande föreslås få i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område behövs enligt promemorian inte någon motsvarighet till de föreskrifter i ämnet som nu upptas i art. 28 andra stycket i arvskonventionen. Dessa bestämmelser föreslås därför utgå.

5 Remissyttrandena

Samtliga remissinstanser tillstyrker att Sverige ratificerar Haagkonventionen utan förbehåll. *Stockholms tingsrätt* anför att den nu ak-

tuella konventionen rör ett visserligen begränsat men praktiskt betydelsefullt område och att den bör ratificeras av Sverige. Konventionens värde ökas av att den har utformats som en uniform internationell-privaträttslig lag, vilket medför en önskvärd förenkling av det internationell-privaträttsliga systemet inom ifrågavarande område. *Kammarkollegiet* framhåller bl. a. att det är högst tillfredsställande att ett testamente blir giltigt om det har upprättats enligt någon av de lagar en testator rimligen kunnat räkna med som tillämpliga. Vidare underlättas prövning från internationell-privaträttslig synpunkt huruvida ett testamente har upprättats i laga form.

Svea hovrätt förklarar sig instämma i promemorians förslag att Sverige nu ratificerar Haagkonventionen utan att avvakta att ställning tas till familjerättskommitténs förslag till ändringar i 1937 års lag i övrigt.

De erinringar som framställs i remissyttrandena mot de föreslagna ändringarna i den nordiska arvskonventionen samt 1935 och 1937 års lagar har huvudsakligen redaktionell karaktär.

Svea hovrätt tar upp Haagkonventionens uttryck "résidence habituelle". Hovrätten finner det inte nödvändigt att i detta sammanhang gå in på tolkningsfrågor och erinrar inte mot att i konventionstexten utan närmare förklaring uttrycket återges på svenska med "hemvist". Uttrycket hemvist är emellertid inte entydigt och hovrätten vill fästa uppmärksamheten på de komplikationer som följer om man skärper kraven på att hemvistet skall vara stadigvarande genom att lägga större vikt vid vederbörandes avsikt att stanna kvar i landet viss tid. Hovrätten hänvisar här till sitt remissyttrande över familjerättskommitténs tidigare nämnda betänkande (SOU 1969: 60). I detta yttrande framhöll hovrätten bl. a. att skilda hemvistbegrepp förekommer såväl i den interna svenska som i den svenska internationell-privaträttsliga lagstiftningen. Hovrätten vände sig mot ett uttalande av familjerättskommittén (SOU 1969: 60 s. 155) att begreppet "résidence habituelle" inte på något avgörande sätt skiljer sig från det nordiska internationell-privaträttsliga hemvistbegreppet. Hovrätten ansåg sig ha stöd för uppfattningen att med termen "résidence habituelle" förstås ett faktiskt, mera begränsat hemvistbegrepp.

De nya lagvalsregler som föreslås beträffande länder med flerrätts-system anses av *Svea hovrätt* kunna godtas. Hovrätten ifrågasätter emellertid om inte också bestämmelserna i 7 kap. 1 § 1904 års lag redan nu bör ändras på motsvarande sätt.

Svea hovrätt berör också frågan om innebörden av art. 2 första stycket i Haagkonventionen. Hovrätten ställer sig tveksam till den tolkning som ges i promemorian att bestämmelsen endast avser återkallelser som sker genom testamentariska förordnanden, varigenom "formlös återkallelse" skulle ha lämnats utanför konventionsregleringen. Tolkningsfrå-

gan är emellertid av mindre betydelse i detta sammanhang, eftersom den föreslagna ändringen i 1937 års lag är förenlig med konventionen vilkendera tolkningen som än är den riktiga.

6 Föredraganden

6.1 Allmänna synpunkter

Internationell-arvsrättsliga frågor som rör förhållandet till andra stater än våra nordiska grannländer regleras i lagen (1937: 81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo. Lagen grundar sig inte på någon internationell konvention. Dess bestämmelser om arv och testamente bygger på nationalitetsprincipen. I fråga om testamentes form tillämpas den regeln att en rättshandlings form får bedömas enligt lagen på den ort där rättshandlingen företogs, "locus regit actum", vid sidan av testators personalstatut, dvs. lagen i det land där han var medborgare vid den tidpunkt då testamentet upprättades.

I fråga om förhållandet till de nordiska grannländerna gäller särskilda regler enligt 1934 års konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning. Bestämmelserna i konventionen har för Sveriges del upptagits i tre olika lagar, nämligen lagen (1935: 44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m., lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, samt lagen (1935: 46) om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Konventionen grundar sig i fråga om rätten till arv på en kompromiss mellan nationalitetsprincipen och domicilprincipen, därvid avgörande vikt läggs vid domicilets varaktighet och gränsen för tillämpning av nationalitetsprincipen dras vid ett femårigt domicil. I andra hänseenden än i fråga om arvsrätten gäller huvudsakligen domicilprincipen. I fråga om testamentes form tillämpas såväl domicilprincipen som nationalitetsprincipen och regeln "locus regit actum". Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall sålunda i avseende på formen anses giltigt om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat där testamentet upprättades eller där testator vid tiden för upprättande hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamente är däremot gällande endast om därvid förfarits enligt lagen i den stat där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare.

De arvsrättsliga reglerna varierar i hög grad från land till land. De formföreskrifter för testamente som upptas i skilda lagar uppvisar också ett stort antal variationer. Även lagvalsreglerna växlar i de olika staternas internationell-privaträttsliga lagstiftning. Medan många stater

respekterar formreglerna på den ort där testamente upprättats, hänvisar andra till arvsstatutet och åter andra till lagen i den stat där testator var medborgare eller hade hemvist eller där hans egendom finns. De flesta rättssystem förutser möjlighet att tillämpa flera av de angivna lagarna. Nu angivna förhållanden leder till en påtaglig osäkerhet huruvida ett testamente kommer att anses som giltigt till formen när anknytning finns till flera rättssystem.

Haagkonferensen för internationell privaträtt har år 1961 antagit en konvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden, avsedd att ge största möjliga valfrihet i fråga om tillämplig lag. Med konventionens bestämmelser nås också större rättslig enhet så att frågan om testamentes giltighet med avseende på formen bedöms enligt samma lag eller lagar oavsett i vilken fördragsslutande stat frågan blir aktuell. Enligt konventionen skall testamente anses giltigt till formen, om testamentet i det hänseendet uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare eller, i fråga om fast egendom, där egendomen är belägen. Konventionen har ratificerats av ett flertal stater, däribland Frankrike, Schweiz, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och Norge. Den har undertecknats men ännu inte ratificerats av bl. a. Danmark, Finland och Sverige.

Anslutning till Haagkonventionen från nordiskt håll medför behov av vissa ändringar i den nordiska arvskonventionen. Överläggningar har därför ägt rum i denna fråga mellan företrädare för de nordiska länderna. Härvid har man från dansk, finsk, norsk och svensk sida enats om att förorda ratifikation av Haagkonventionen. Norge har, som nämnts, sedermera ratificerat denna. I Island är man i vart fall beredd att medverka till de ändringar i nordiska arvskonventionen som bör genomföras i anslutning till ratifikation av Haagkonventionen, och vid överläggningarna har förslag till sådana ändringar upprättats. I detta sammanhang har också tagits upp vissa frågor om ändringar i nordiska arvskonventionen som föranleds av dels nyttillkommen arvslagstiftning i de olika länderna dels pågående arbete på en sannordisk lagstiftning om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

I en inom justitiedepartementet upprättad promemoria (Ds Ju 1971: 21) har föreslagits att Sverige skall ratificera Haagkonventionen. Förslaget har vid remiss vunnit allmän anslutning från de hörda instanserna.

För egen del anser jag att Haagkonventionen innefattar en lämplig reglering av frågan om tillämplig lag rörande testamentes form. Den leder i praktiken till att ett testamente kan godtas från formell synpunkt så snart det uppfyller de legala formkraven i någon stat till vilken det

föreligger rimlig anknytning. Risken för att ett testamente med internationell anknytning skall underkännas på formella grunder blir därför mycket ringa. Även om det praktiska behovet av en konventionsreglering är begränsat har det otvivelaktigt sitt värde att frågan får en enhetlig lösning i olika länder. Av nu anförda skäl tillstyrker jag att Sverige ratificerar Haagkonventionen. Något skäl att dröja med ratifikationen i avvaktan på den översyn av de arvsrättsliga reglerna som ingår i familjelagssakkunnigas uppdrag föreligger inte. Sverige har vidare inte anledning att utnyttja någon av de möjligheter till reservation som konventionen erbjuder.

De fördragsslutande staterna förpliktar sig genom Haagkonventionen att generellt tillämpa konventionens regler om tillämplig lag i fråga om formen för testamentariska förordnanden. Fördragsslutande stat får inte uppställa strängare krav för giltighet än konventionen medger. Varken 1937 års lag eller nordiska arvskonventionen ger samma frihet vid valet av tillämplig lag som Haagkonventionen. De behöver därför ändras.

I den inom justitiedepartementet upprättade promemorian har lagts fram förslag till ändringar i 1937 års lag och i nordiska arvskonventionen som kan sägas innebära en transformering av Haagkonventionens bestämmelser med det tillägget att de skall tillämpas även i fråga om formlös återkallelse av testamente. Mot förslaget i denna del har inte framförts några erinringar i sak under remissbehandlingen. Även jag anser den föreslagna regleringen lämplig. Jag har inte heller något i sak att erinra mot de förslag till ändringar i den nordiska regleringen i övrigt som har framlagts i promemorian.

6.2 Upprättade förslag

Efter remissbehandlingen av departementspromemorian har ytterligare nordiska överläggningar ägt rum. Härvid har utarbetats slutligt förslag till överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning. Förslaget torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Vidare har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1937: 81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo,
2. lag om ändring i lagen (1935: 44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.

Rörande den närmare innebörden av de upprättade förslagen vill jag ytterligare anföra följande.

6.3 Specialmotivering

6.3.1 Nordiska arvskonventionen

Art. 1

I Danmark, Finland och Norge har numera införts bestämmelser som motsvarar den svenska regeln i 13 kap. 12 § andra stycket giftermålsbalken om rätt för efterlevande make att få ut egendom till visst värde ur boet eller som fyller samma funktion. Efterlevande makes rätt bör i nämnda hänseende samordnas med rätten att sitta i oskiftat bo enligt dansk, isländsk eller norsk lag. Detta kan, såsom förslagits, bäst ske genom att den särskilda rätten att ta ut egendom till visst värde behandlas som en arvsrättslig förmån. Enligt nuvarande lydelse av art. 1 tredje stycket skall bestämmelserna i första och andra styckena om tillämplig lag beträffande rätten till arv tillämpas också på bl. a. frågan om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo när bröstarvinge ej finns. Om efterlevande makes rätt enligt 13 kap. 12 § andra stycket giftermålsbalken och motsvarande bestämmelser i andra nordiska länder förs in under denna föreskrift, uppnås att förmånerna i fråga blir att bedöma enligt samma lag som är tillämplig på rätten till arv efter den avlidne. Mot förslaget har inte framställts någon erinran och artikeln har ändrats i enlighet härmed.

Följande i promemorian nämnda två exempel kan belysa den föreslagna regelns innebörd. Svenska makar har sedan mindre än fem år hemvist i Danmark och bröstarvinge yrkar i anledning av ena makens död att bodelning skall äga rum. Svensk lag blir då tillämplig på rätten till arv efter den avlidne. Trots att enligt nordiska familjerättskonventionen makarnas egendomsordning bestäms enligt dansk lag, får efterlevande make den rätt att ta ut egendom till ett värde motsvarande fyra basbelopp som tillkommer honom enligt 13 kap. 12 § andra stycket giftermålsbalken. Samtidigt tillämpas i förekommande fall reglerna om underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen i 8 kap. ärvdabalken. Om under motsvarande förutsättningar fråga är om två finska medborgare, som hade hemvist i Sverige, och bröstarvinge yrkar att finsk lag skall tillämpas beträffande rätten till arv, får efterlevande make den rätt till bidrag ur kvarlåtenskapen som följer av 8 kap. 2 § finska ärvdabalken. Självfallet skall efterlevande make inte därutöver få rätt till förmån enligt 13 kap. 12 § andra stycket svenska giftermålsbalken. Bodelningen får sålunda ske med bortseende från denna bestämmelse, vilket direkt framgår av den föreslagna konventionstexten.

Art. 1 tredje stycket innehåller i sin nuvarande lydelse den begränsningen i fråga om tillämpning av arvsstatutet på rätten till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap, att det skall vara fråga om sådan rätt enligt hemlandets lag. Eftersom bestämmelser om underhållsbidrag ur kvarlåtenskap numera finns inte bara i svensk utan också i dansk, finsk och

norsk lagstiftning är begränsningen vilseledande. Den föreslås därför utgå. Uttrycket "underhållsbidrag" har i samband härmed bytts ut mot "bidrag till uppehälle och utbildning", vilket bättre täcker ifrågavarande danska och finska institut.

I nuvarande lydelse av art. 1 tredje stycket talas om efterlevande makes "lagstadgade" rätt att sitta i oskiftat bo. Hänvisningen till första stycket avser att arvsstatutet skall tillämpas. Härav framgår att tredje stycket endast avser rättigheter som följer av arvslagstiftningen, varför det är överflödigt att särskilt ange att fråga är om "lagstadgade" rättigheter.

Även bestämmelserna i art. 1 andra stycket om den tid, inom vilken yrkande skall framställas om tillämpning av hemlandets lag, blir tillämpliga i fråga om de rättigheter som behandlas i tredje stycket. Om efterlevande make har övertagit boet oskiftat men bodelning senare skall äga rum, bör maken vid arvsskifte efter bodelningen kunna yrka tillämpning av svensk lag, när förutsättningarna därför förelegat vid dödsfallet, med den verkan att bl. a. regeln i 13 kap. 12 § andra stycket giftermålsbalken skall tillämpas.

Art. 2

Det nuvarande andra stycket föreslås utgå, eftersom det ersätts av reglerna i art. 1 tredje stycket.

Art. 4 och 5

Art. 4 och hänvisningen därtill i art. 5 föreslås utgå, eftersom det där berörda danska institutet tillsynsvärge numera har avskaffats.

Art. 7

Den föreslagna ändringen är av redaktionell art och föranleds av ändringarna i art. 1 och 2.

Art. 8

Denna artikel upptar regler om testaments form och har i sin föreslagna nya lydelse anpassats till Haagkonventionen.

Haagkonventionen innebär att samma regler skall gälla för situationer med anknytning till stater utanför Norden som för internordiska förhållanden. Den begränsning som nu finns i art. 8 och som innebär att nordiska arvskonventionen reglerar endast sådana fall då testamente upprättats enligt lagen i fördragsslutande stat har därför slopats. Förslaget innebär sålunda att konventionen skall reglera alla fall då testator vid sin död var medborgare i nordisk stat och hade hemvist i sådan stat.

Artikels *första stycke* innehåller de grundläggande bestämmelserna om tillämplig lag beträffande formen för testamente. Testamente skall anses giltigt till formen om testamentet i det hänseendet uppfyller vad

som föreskrivs i lagen på den ort där det upprättades eller där testator hade hemvist vid upprättandet eller vid sin död eller i lagen i stat där testator var medborgare vid upprättandet eller vid sin död eller, såvitt angår fast egendom, i lagen på den ort där egendomen finns.

I den nordiska konventionen används ordet "testamente" i stället för Haagkonventionens "testamentariskt förordnande". Detta innebär inte någon saklig begränsning.

I Haagkonventionen anges att testamente skall anses giltigt om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i den interna lagen i viss stat. Denna begränsning har tillkommit för att utesluta renvoi, dvs. att man tillämpar annan lag till vilken den i och för sig tillämpliga lagens internationell-privaträttsliga regler hänvisar. Det följer emellertid av allmänna grundsatsar i svensk internationell privaträtt (se NJA 1939 s. 96), att renvoi som regel inte tillämpas om det inte är uttryckligen föreskrivet. Detsamma torde gälla i övriga nordiska länder.

I enlighet med vad som anförs i promemorian används i den nordiska konventionen uttrycket hemvist, resp. bopæl och bopel, som motsvarighet till Haagkonventionen "résidence habituelle". I art. 8 *tredje stycket* föreslås emellertid en särskild föreskrift för det fall att testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat hade domicil i den staten. Svea hovrätt har i sitt remissyttrande berört innebörden av begreppen "hemvist" och "résidence habituelle". Sistnämnda begrepp förekommer också i 1968 års Haagkonvention om erkännande av äktenskapsskillnader och hemskillnader. Jag har nyligen i proposition med förslag till ändringar i 1904 års lag m. m. (1973: 158 s. 127) behandlat den av hovrätten berörda frågan. Som jag där har anfört har jag ansett det försvarligt att vid överföring av reglerna i 1968 års konvention till svensk lagtext återge uttrycket résidence habituelle med hemvist. Motsvarande uttryck i testamentskonventionen bör återges på samma sätt. Några tolkningsproblem torde knappast behöva befaras.

Artikeln *andra stycke* behandlar ändring och återkallelse av testamente och föreskriver att reglerna i första stycket äger motsvarande tillämpning i sådant hänseende. Återkallelse skall också anses giltig till formen om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen.

Reglerna i *andra stycket* är tillämpliga även på sådan återkallelse som sker på annat sätt än genom ett testamentariskt förordnande. Detta innebär enligt promemorian en utvidgning i förhållande till Haagkonventionen. Svea hovrätt är tveksam beträffande den tolkning av Haagkonventionen som ligger till grund för detta uttalande i promemorian. Själv finner jag ingen anledning att gå in på detta spörsmål, eftersom den föreslagna nordiska regleringen i vilket fall som helst är förenlig med Haagkonventionen.

För att inte nordiska arvskonventionen skall belastas med bestämmelser som saknar betydelse när det gäller tillämpningen av nordisk lag men som kan behövas när konventionen medför tillämpning av lagen i utomnordisk stat har i art. 8 *fjärde stycket* tagits upp en bestämmelse av innebörd att, om i övrigt enligt första, andra eller tredje stycket uppstår fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, de allmänna regler som gäller härom i varje fördragsslutande stat skall tillämpas. För svensk del återfinns dessa regler i 1937 års lag.

Art. 11

Ändringen föranleds av att det i den nya norska arvslagen har upptagits en bestämmelse av innehåll att rätt enligt testamente kan göras gällande bara om anmälan har skett till skifterctten inom viss tid eller skifterctten eller minst en av testamentstagarna på annat sätt har fått kännedom om testamentet inom anmälningstiden (§ 70). Från norsk sida har man inte velat jämställa den nya ordningen med de regler om testamentsbevakning som finns i finsk och svensk rätt. Med hänsyn härtill har i stället i denna artikel införts ett nytt andra stycke av innehåll, att de åsyftade norska bestämmelserna skall tillämpas också i fråga om testamente efter medborgare i annan fördragsslutande stat, om han vid sin död hade hemvist i Norge.

Art. 28

Enligt art. 28 i nordiska arvskonventionen i dess nuvarande lydelse skall den nordiska konventionen 1932 om erkännande och verkställighet av domar under vissa förutsättningar tillämpas på dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld. Som jag tidigare har nämnt har överläggningar tagits upp om att ersätta 1932 års konvention med nya regler. Olika lösningar har övervägts. En av dem har varit att ersätta konventionen med särskilda sakligt sett ensartade lagar i de olika länderna. Det har också diskuterats att ersätta 1932 års konvention om bl. a. erkännande och verkställighet av privaträttsliga domar som har upprättats inom den europeiska gemensamma marknaden. Det är f. n. inte möjligt att ta ställning till vilken lösning som bör väljas. Emellertid finns anledning räkna med att 1932 års konvention kommer att upphävas inom en nära framtid. Det har därför ansetts lämpligt att i detta sammanhang låta hänvisningen i art. 28 nordiska arvskonventionen till 1932 års konvention utgå. I art. 28 föreskrivs i stället att i fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld bestämmelser i lagen i den stat där erkännande och verkställighet begärs skall gälla.

Vid de nordiska överläggningarna om 1932 års konvention har man enats om att de nya reglerna om erkännande och verkställighet av domar under alla förhållanden bör föranleda att art. 28 andra stycket arvskonventionen upphävs. Denna bestämmelse föreslås därför utgå.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De föreslagna ikraftträdandebestämmelserna är utformade så att konventionsändringarna skall kunna träda i kraft den 1 januari 1974.

Ändringen i art. 28 sammanhänger med den nya lagstiftning om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område som skall ersätta 1932 års domskonvention. Denna lagstiftning kan inte genomföras till den 1 januari 1974. I en särskild övergångsbestämmelse föreskrivs därför att den nya lydelsen av artikel 28 träder i kraft först när 1932 års konvention har upphävts och ersatts av nya regler i ämnet.

Ändringarna i nordiska arvskonventionen, frånsett art. 28 bör tillämpas, om arvlåtaren avlider efter det att ändringen har trätt i kraft. I fråga om dom som har meddelats eller förlikning som har ingåtts innan den nya lydelsen av art. 28 träder i kraft bör äldre bestämmelser gälla. Övergångsreglerna föreslås bli utformade i överensstämmelse med vad som nu anförts.

Enligt önskemål från dansk sida har bland slutbestämmelserna upptagits särskilda regler om konventionens tillämpning på Grönland och Färöarna i likhet med vad som skedde när den nordiska äktenskapskonventionen ändrades år 1969 (prop. 1969: 145).

6.3.2 1937 års lag

De föreslagna reglerna om tillämplig lag beträffande testamentes form i 1 kap. 4 § överensstämmer med Haagkonventionen och med art. 8 första—tredje styckena nordiska arvskonventionen. Som har påpekats i promemorian är det inte behövligt att i den svenska lagtexten ange att reglerna om upprättande av testamente har motsvarande tillämpning inte bara i fråga om återkallelse av testamente utan också i fråga om ändring av testamente.

Haagkonventionen innehåller särskilda föreskrifter om att konventionen skall tillämpas även med avseende på formen för testamentariska förordnanden som gjorts av två eller flera personer samt om att bestämmelser i vissa närmare angivna ämnen skall anses vara att hänföra till testamentes form. Enligt svensk uppfattning följer detta av vanliga tolkningsprinciper. Några föreskrifter i dessa hänseenden har därför inte tagits upp i 1937 års lag.

Lagvalsreglerna för länder med flerrättssystem i 3 kap. 1 § föreslås anpassade till Haagkonventionen. Den föreslagna lydelsen gäller för alla frågor som avses i lagen, inte bara sådana som rör testamentes form.

En motsvarande ändring har nyligen föreslagits i 7 kap. 1 § lagen (1904: 26) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap (prop. 1973: 158).

Lagändringen föreslås träda i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer. Ikraftträdandet bör ske senast då Haagkonventionen eller ändringarna i nordiska arvskonventionen träder i kraft för svensk del. Om arvlåtaren har avlidit före de nya reglernas ikraftträdande skall äldre bestämmelser alltjämt gälla.

6.3.3 *Lagen om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.*

De föreslagna ändringarna i 2 och 8 §§ föranleds av ändringarna i art. 1 och 2 nordiska arvskonventionen. Upphävandet av art. 4 i konventionen föranleder upphävande av lagens 6 §.

Lagens 9 § motsvarar art. 8 i nordiska arvskonventionen. Reglerna i första—tredje styckena i denna artikel överensstämmer i sak med den föreslagna lydelsen av 1 kap. 4 § 1937 års lag. I artikelns fjärde stycke hänvisas i övrigt till de allmänna regler som gäller i den stat vars lag skall tillämpas. För svensk del finns dessa regler i 1937 års lag. Med hänsyn härtill har i enlighet med promemorians förslag reglerna i art. 8 nordiska arvskonventionen överförts till svensk lag genom en föreskrift av innehåll att bestämmelserna i 1937 års lag skall ha motsvarande tillämpning i fråga om formen för testamente och återkallelse av testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat. De bestämmelser i 1937 års lag som kommer i fråga är, förutom de allmänna reglerna om formen för testamente och återkallelse av testamente i 1 kap. 4 §, dels reglerna om ordre public i 1 kap. 12 § och dels reglerna om stater med flerrätts-system i 3 kap. 1 §.

Ändringen i art. 28 nordiska arvskonventionen kräver en ändring i 10 § lagen (1935: 45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge. Denna lagändring bör emellertid inte ske förrän i anslutning till att konventionsändringen träder i kraft.

7. Hemställan

Jag hemställer att Kungl. Maj:t

dels beslutar att den upprättade överenskommelsen om ändring i 1934 års nordiska arvskonvention skall undertecknas med förbehåll för ratifikation,

dels föreslår riksdagen att

1. godkänna överenskommelsen om ändring i den nordiska konven-

tionen,

2. godkänna Haagkonventionen samt

3. antaga förslagen till

a) lag om ändring i lagen (1937: 81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo,

b) lag om ändring i lagen (1935: 44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt beslutar Hans Maj:t Konungen att överenskommelsen om ändring i den nordiska konventionen skall undertecknas med förbehåll för ratifikation samt att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Convention sur les conflits de lois en matière de forme des dispositions testamentaires

Les Etats signataires de la présente Convention,

Désirant établir des règles communes de solution des conflits de lois en matière de forme des dispositions testamentaires,

Ont résolu de conclure une Convention à cet effet et sont convenus des dispositions suivantes :

Article premier

Une disposition testamentaire est valable quant à la forme si celle-ci répond à la loi interne :

- a) du lieu où le testateur a disposé, ou
- b) d'une nationalité possédée par le testateur, soit au moment où il a disposé, soit au moment de son décès, ou
- c) d'un lieu dans lequel le testateur avait son domicile, soit au moment où il a disposé, soit au moment de son décès, ou
- d) du lieu dans lequel le testateur avait sa résidence habituelle, soit au moment où il a disposé, soit au moment de son décès, ou
- e) pour les immeubles, du lieu de leur situation.

Aux fins de la présente Convention, si la loi nationale consiste en un système non unifié, la loi applicable est déterminée par les règles en vigueur dans ce système et, à défaut de telles règles, par le lien le plus effectif qu'avait le testateur avec l'une des législations composant ce système.

La question de savoir si le testateur avait un domicile dans un lieu déterminé est régie par la loi de ce même lieu.

Convention on the conflicts of laws relating to the form of testamentary dispositions

The States signatory to the present Convention,

Desiring to establish common provisions on the conflicts of laws relating to the form of testamentary dispositions,

Have resolved to conclude a Convention to this effect and have agreed upon the following provisions:

Article 1

A testamentary disposition shall be valid as regards form if its form complies with the internal law:

- a) of the place where the testator made it, or
- b) of a nationality possessed by the testator, either at the time when he made the disposition, or at the time of his death, or
- c) of a place in which the testator had his domicile either at the time when he made the disposition, or at the time of his death, or
- d) of the place in which the testator had his habitual residence either at the time when he made the disposition, or at the time of his death, or
- e) so far as immovables are concerned, of the place where they are situated.

For the purposes of the present Convention, if a national law consists of a non-unified system, the law to be applied shall be determined by the rules in force in that system and, failing any such rules, by the most real connexion which the testator had with any one of the various laws within that system.

The determination of whether or not the testator had his domicile in a particular place shall be governed by the law of that place.

Konvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden

Denna konventions signatärmakter, som önskar åstadkomma gemensamma bestämmelser för lösande av lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden,

har beslutat att ingå en konvention för detta ändamål och har överenskommit om följande bestämmelser.

Artikel 1

Testamentariskt förordnande skall anses giltigt till formen, om det i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i den interna lagen:

a) på den ort där testator upprättade förordnandet; eller

b) i en stat där testator var medborgare antingen vid upprättandet eller vid sin död; eller

c) på en ort där testator hade domicil antingen vid upprättandet eller vid sin död; eller

d) på den ort där testator hade hemvist (résidence habituelle) antingen vid upprättandet eller vid sin död; eller

e) i fråga om fast egendom på den ort där egendomen finns.

Om den nationella lagen utgörs av ett rättssystem, som ej är enhetligt, bestäms tillämplig lag såvitt angår denna konvention enligt de regler som gäller enligt detta rättssystem eller, i brist på sådana regler, på grundval av den närmaste anknytning som testator hade till någon av de i systemet ingående rättsordningarna.

Frågan huruvida testator hade domicil på viss ort avgörs enligt lagen på den orten.

Article 2

L'article premier s'applique aux dispositions testamentaires révoquant une disposition testamentaire antérieure.

La révocation est également valable quant à la forme si elle répond à l'une des lois aux termes de laquelle, conformément à l'article premier, la disposition testamentaire révoquée était valable.

Article 3

La présente Convention ne porte pas atteinte aux règles actuelles ou futures des Etats contractants reconnaissant des dispositions testamentaires faites en la forme d'une loi non prévue aux articles précédents.

Article 4

La présente Convention s'applique également aux formes des dispositions testamentaires faites dans un même acte par deux ou plusieurs personnes.

Article 5

Aux fins de la présente Convention, les prescriptions limitant les formes de dispositions testamentaires admises et se rattachant à l'âge, à la nationalité ou à d'autres qualités personnelles du testateur, sont considérées comme appartenant au domaine de la forme. Il en est de même des qualités que doivent posséder les témoins requis pour la validité d'une disposition testamentaire.

Article 6

L'application des règles de conflits établies par la présente Convention est indépendante de toute condition de réciprocité. La Convention s'applique même si la nationalité des intéressés ou la loi applicable en vertu des articles précédents ne sont pas celles d'un Etat contractant.

Article 7

L'application d'une des lois déclarées compétentes par la présente Convention ne

Article 2

Article 1 shall apply to testamentary dispositions revoking an earlier testamentary disposition.

The revocation shall also be valid as regards form if it complies with any one of the laws according to the terms of which, under Article 1, the testamentary disposition that has been revoked was valid.

Article 3

The present Convention shall not affect any existing or future rules of law in contracting States which recognize testamentary dispositions made in compliance with the formal requirements of a law other than a law referred to in the preceding Articles.

Article 4

The present Convention shall also apply to the form of testamentary dispositions made by two or more persons in one document.

Article 5

For the purposes of the present Convention, any provision of law which limits the permitted forms of testamentary dispositions by reference to the age, nationality or other personal conditions of the testator, shall be deemed to pertain to matters of form. The same rule shall apply to the qualifications that must be possessed by witnesses required for the validity of a testamentary disposition.

Article 6

The application of the rules of conflicts laid down in the present Convention shall be independent of any requirement of reciprocity. The Convention shall be applied even if the nationality of the persons involved or the law to be applied by virtue of the foregoing Articles is not that of a contracting State.

Article 7

The application of any of the laws declared applicable by the present Convention

Artikel 2

Artikel 1 är tillämplig på testamentariskt förordnande, varigenom ett förut upprättat förordnande återkallas.

Återkallelse skall även anses giltig till formen, om den i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i någon av de lagar enligt vilka det återkallade förordnandet på grund av vad som sägs i artikel 1 var giltigt.

Artikel 3

Denna konvention inkräktar icke på nu gällande eller blivande bestämmelser i de fördragsslutande staterna, enligt vilka testamentariska förordnanden anses giltiga även om de upprättats enligt formföreskrift i annan lag än som anges i föregående artiklar.

Artikel 4

Denna konvention äger även tillämpning på formen för testamentariska förordnanden som gjorts av två eller flera personer i samma handling.

Artikel 5

Såvitt angår denna konvention anses bestämmelser, som med hänsyn till testators ålder eller nationalitet eller andra personliga förhållanden hos honom begränsar eljest tillåtna former för testamentariska förordnanden, vara att hänföra till testamentes form. Detsamma gäller bestämmelser rörande behörighet att vara testamentsvitne.

Artikel 6

De i denna konvention upptagna bestämmelserna om tillämplig lag skall gälla oberoende av ömsesidighet. Konventionen är tillämplig även om parterna icke är medborgare i någon av de fördragsslutande staterna eller den lag som enligt föregående artiklar är tillämplig icke är lagen i sådan stat.

Artikel 7

Lag som enligt denna konvention är tillämplig kan ej åsidosättas annat än om dess

peut être écartée que si elle est manifestement incompatible avec l'ordre public.

Article 8

La présente Convention s'applique à tous les cas où le testateur est décédé après son entrée en vigueur.

Article 9

Chaque Etat contractant peut se réserver, par dérogation à l'article premier, alinéa 3, le droit de déterminer selon la loi du for le lieu dans lequel le testateur avait son domicile.

Article 10

Chaque Etat contractant peut se réserver de ne pas reconnaître les dispositions testamentaires faites, en dehors de circonstances extraordinaires, en la forme orale par un de ses ressortissants n'ayant aucune autre nationalité.

Article 11

Chaque Etat contractant peut se réserver de ne pas reconnaître en vertu de prescriptions de sa loi les visant, certaines formes de dispositions testamentaires faites à l'étranger, si les conditions suivantes sont réunies:

- a) la disposition testamentaire n'est valable en la forme que selon une loi compétente uniquement en raison du lieu où le testateur a disposé,
- b) le testateur avait la nationalité de l'Etat qui aura fait la réserve,
- c) le testateur était domicilié dans ledit Etat ou y avait sa résidence habituelle, et
- d) le testateur est décédé dans un Etat autre que celui où il avait disposé.

Cette réserve n'a d'effets que pour les seuls biens qui se trouvent dans l'Etat qui l'aura faite.

Article 12

Chaque Etat contractant peut se réserver, d'exclure l'application de la présente Convention aux clauses testamentaires qui, selon son droit, n'ont pas un caractère successoral.

Article 13

Chaque Etat contractant peut se réserver par dérogation à l'article 8 de n'appliquer

may be refused only when it is manifestly contrary to "ordre public".

Article 8

The present Convention shall be applied in all cases where the testator dies after its entry into force.

Article 9

Each contracting State may reserve the right, in derogation of the third paragraph of Article 1, to determine in accordance with the *lex fori* the place where the testator had his domicile.

Article 10

Each contracting State may reserve the right not to recognize testamentary dispositions made orally, save in exceptional circumstances, by one of its nationals possessing no other nationality.

Article 11

Each contracting State may reserve the right not to recognize, by virtue of provisions of its own law relating thereto, forms of testamentary dispositions made abroad when the following conditions are fulfilled:

- a) the testamentary disposition is valid as to form by reason only of a law solely applicable because of the place where the testator made his disposition,
- b) the testator possessed the nationality of the State making the reservation,
- c) the testator was domiciled in the said State or had his habitual residence there, and
- d) the testator died in a State other than that in which he had made his disposition.

This reservation shall be effective only as to the property situated in the State making the reservation.

Article 12

Each contracting State may reserve the right to exclude from the application of the present Convention any testamentary clauses which, under its law, do not relate to matters of succession.

Article 13

Each contracting State may reserve the right, in derogation of Article 8, to apply

tillämpning skulle vara uppenbart oförenlig med grunderna för vederbörande stats rättsordning (ordre public).

Artikel 8

Denna konvention äger tillämpning i alla de fall då testator avlidit efter konventionens ikraftträdande.

Artikel 9

Fördragsslutande stat kan förbehålla sig att, utan hinder av artikel 1 tredje stycket, vid avgörande av frågan på vilken ort testator hade domicil tillämpa domstolsortens lag.

Artikel 10

Fördragsslutande stat kan förbehålla sig, att icke erkänna testamentariska förordnanden, som upprättats muntligen annat än under extraordinära omständigheter, av den som är medborgare i staten och icke samtidigt är medborgare i annan stat.

Artikel 11

Fördragsslutande stat kan förbehålla sig att, i enlighet med föreskrifter i sin egen lag, icke erkänna vissa former för utomlands upprättade testamentariska förordnanden, om samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) förordnandet är giltigt till formen endast enligt lag som är tillämplig uteslutande på grund av att det upprättades på ort där lagen gäller,

b) testator var medborgare i den stat som gjort förbehållet,

c) testator hade domicil eller hemvist (résidence habituelle) i denna stat, och

d) testator avled i annan stat än den där han hade upprättat förordnandet.

Sådant förbehåll har verkan endast med avseende på egendom som finns i den stat som gjort förbehållet.

Artikel 12

Fördragsslutande stat kan förbehålla sig att från konventionens tillämpningsområde utesluta testamentariska bestämmelser, som enligt dess lag icke är av arvsrättslig natur.

Artikel 13

Fördragsslutande stat kan förbehålla sig att, utan hinder av artikel 8, tillämpa kon-

la présente Convention qu'aux dispositions testamentaires postérieures à son entrée en vigueur.

Article 14

La présente Convention est ouverte à la signature des Etats représentés à la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé.

Elle sera ratifiée et les instruments de ratification seront déposés auprès du Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas.

Article 15

La présente Convention entrera en vigueur le soixantième jour après le dépôt du troisième instrument de ratification prévu par l'article 14, alinéa 2.

La Convention entrera en vigueur, pour chaque Etat signataire ratifiant postérieurement, le soixantième jour après le dépôt de son instrument de ratification.

Article 16

Tout Etat non représenté à la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé pourra adhérer à la présente Convention après son entrée en vigueur en vertu de l'article 15, alinéa premier. L'instrument d'adhésion sera déposé auprès du Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas.

La Convention entrera en vigueur, pour l'Etat adhérent, le soixantième jour après le dépôt de son instrument d'adhésion.

Article 17

Tout Etat, au moment de la signature, de la ratification ou de l'adhésion, pourra déclarer que la présente Convention s'étendra à l'ensemble des territoires qu'il représente sur le plan international, ou à l'un ou plusieurs d'entre eux. Cette déclaration aura effet au moment de l'entrée en vigueur de la Convention pour ledit Etat.

Par la suite, toute extension de cette nature sera notifiée au Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas.

La Convention entrera en vigueur, pour les territoires visés par l'extension, le soixantième jour après la notification mentionnée à l'alinéa précédent.

the present Convention only to testamentary dispositions made after its entry into force.

Article 14

The present Convention shall be open for signature by the States represented at the Ninth session of the Hague Conference on Private International Law.

It shall be ratified, and the instruments of ratification shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands.

Article 15

The present Convention shall enter into force on the sixtieth day after the deposit of the third instrument of ratification referred to in the second paragraph of Article 14.

The Convention shall enter into force for each signatory State which ratifies subsequently on the sixtieth day after the deposit of its instrument of ratification.

Article 16

Any State not represented at the Ninth session of the Hague Conference on Private International Law may accede to the present Convention after it has entered into force in accordance with the first paragraph of Article 15. The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands.

The Convention shall enter into force for a State acceding to it on the sixtieth day after the deposit of its instrument of accession.

Article 17

Any State may, at the time of signature, ratification or accession, declare that the present Convention shall extend to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect on the date of entry into force of the Convention for the State concerned.

At any time thereafter, such extensions shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands.

The Convention shall enter into force for the territories mentioned in such an extension on the sixtieth day after the notification referred to in the preceding paragraph.

ventionen endast på testamentariska förordnanden, som upprättats efter dess ikraftträdande.

Artikel 14

Denna konvention är öppen för undertecknande av de stater som var företrädde vid Haagkonferensens för internationell privaträtt nionde session.

Den skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten skall deponeras i Nederländernas utrikesministerium.

Artikel 15

Denna konvention träder i kraft sextionde dagen efter det att det tredje ratifikationsinstrumentet deponerats enligt artikel 14 andra stycket.

För varje signatärmakt som senare ratificerar konventionen träder den i kraft sextionde dagen efter det att dess ratifikationsinstrument deponerats.

Artikel 16

Stat som ej var företräd vid Haagkonferensens för internationell privaträtt nionde session kan ansluta sig till denna konvention sedan den trätt i kraft enligt artikel 15 första stycket. Anslutningsinstrument skall deponeras i Nederländernas utrikesministerium.

Konventionen skall för stat som ansluter sig träda i kraft sextionde dagen efter det att dess anslutningsinstrument deponerats.

Artikel 17

Stat som undertecknar, ratificerar eller ansluter sig till konventionen kan i samband därmed förklara, att konventionen skall utsträckas till samtliga de områden för vilkas internationella förbindelser den svarar eller till ett eller flera av dem. Förklaringen träder i kraft samtidigt som konventionen träder i kraft för berörda stat.

I fortsättningen skall varje gång, som konventionen utsträcks på sådant sätt, underrättelse lämnas till Nederländernas utrikesministerium.

För de områden till vilka konventionen sålunda utsträcks träder den i kraft sextionde dagen efter att sådan underrättelse som avses i föregående stycke har lämnats.

Article 18

Tout Etat pourra, au plus tard au moment de la ratification ou de l'adhésion, faire une ou plusieurs des réserves prévues aux articles 9, 10, 11, 12 et 13 de la présente Convention. Aucune autre réserve ne sera admise.

Chaque Etat contractant pourra également, en notifiant une extension de la Convention conformément à l'article 17, faire une ou plusieurs de ces réserves avec effet limité aux territoires ou à certains des territoires visés par l'extension.

Chaque Etat contractant pourra, à tout moment, retirer une réserve qu'il aura faite. Ce retrait sera notifié au Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas.

L'effet de la réserve cessera le sixantième jour après la notification mentionnée à l'alinéa précédent.

Article 19

La présente Convention aura une durée de cinq ans à partir de la date de son entrée en vigueur conformément à l'article 15, alinéa premier, même pour les Etats qui l'auront ratifiée ou y auront adhéré postérieurement.

La Convention sera renouvelée tacitement de cinq en cinq ans, sauf dénonciation.

La dénonciation sera, au moins six mois avant l'expiration du délai de cinq ans, notifiée au Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas.

Elle pourra se limiter à certains des territoires auxquels s'applique la Convention.

La dénonciation n'aura d'effet qu'à l'égard de l'Etat qui l'aura notifiée. La Convention restera en vigueur pour les autres Etats contractants.

Article 20

Le Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas notifiera aux Etats visés à l'article 14, ainsi qu'aux Etats qui auront adhéré conformément aux dispositions de l'article 16 :

a) les signatures et ratifications visées à l'article 14;

Article 18

Any State may, not later than the moment of its ratification or accession, make one or more of the reservations mentioned in Articles 9, 10, 11, 12 and 13 of the present Convention. No other reservation shall be permitted.

Each contracting State may also, when notifying an extension of the Convention in accordance with Article 17, make one or more of the said reservations, with its effect limited to all or some of the territories mentioned in the extension.

Each contracting State may at any time withdraw a reservation it has made. Such a withdrawal shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands.

Such a reservation shall cease to have effect on the sixtieth day after the notification referred to in the preceding paragraph.

Article 19

The present Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 15, even for States which have ratified it or acceded to it subsequently.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands at least six months before the end of the five year period.

It may be limited to certain of the territories to which the Convention applies.

The denunciation will only have effect as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other contracting States.

Article 20

The Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands shall give notice to the States referred to in Article 14, and to the States which have acceded in accordance with Article 16, of the following:

a) the signatures and ratifications referred to in Article 14;

Artikel 18

Fördragsslutande stat kan senast i samband med ratifikation eller anslutning göra ett eller flera av de förbehåll som anges i artiklarna 9—13 i denna konvention. Andra förbehåll är ej tillåtna.

Fördragsslutande stat kan likaledes, samtidigt med att den lämnar underrättelse om utsträckt tillämpning av konventionen enligt artikel 17, göra ett eller flera av dessa förbehåll med verkan begränsad till de områden som avses med underrättelsen eller vissa av dem.

Fördragsslutande stat kan när som helst återtaga förbehåll som den gjort. Om återtagande skall Nederländernas utrikesministerium underrättas.

Förbehållet upphör att gälla sextionde dagen efter det att sådan underrättelse som avses i näst föregående stycke har lämnats.

Artikel 19

Denna konvention gäller i fem år räknat från tidpunkten för dess ikraftträdande enligt artikel 15 första stycket, även för stater som senare ratificerat eller anslutit sig till konventionen.

Konventionen skall, om uppsägning ej sker, anses tyst förlängd för fem år i sänder.

Uppsägning skall minst sex månader före utgången av den löpande femårsperioden tillkännages hos Nederländernas utrikesministerium.

Uppsägning kan begränsas till vissa av de områden för vilka konventionen är tillämplig.

Uppsägning gäller endast för den stat som gjort uppsägningen. För övriga fördragsslutande stater förblir konventionen i kraft.

Artikel 20

Nederländernas utrikesministerium skall lämna de stater som avses i artikel 14 liksom de stater som anslutit sig enligt bestämmelserna i artikel 16 underrättelser om:

a) undertecknande och ratifikation enligt artikel 14;

b) la date à laquelle la présente Convention entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 15, alinéa premier;

c) les adhésions visées à l'article 16 et la date à laquelle elles auront effet;

d) les extensions visées à l'article 17 et la date à laquelle elles auront effet;

e) les réserves et retraits de réserves visés à l'article 18;

f) les dénonciations visées à l'article 19, alinéa 3.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés, ont signé la présente Convention.

Fait à La Haye, le 5 octobre 1961, en français et en anglais, le texte français faisant foi en cas de divergence entre les textes, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement des Pays-Bas et dont une copie certifiée conforme sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats représentés à la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé.

b) the date on which the present Convention enters into force in accordance with the first paragraph of Article 15;

c) the accessions referred to in Article 16 and the date on which they take effect;

d) the extensions referred to in Article 17 and the date on which they take effect;

e) the reservations and withdrawals referred to in Article 18;

f) the denunciation referred to in the third paragraph of Article 19.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed the present Convention.

Done at The Hague the 5th October 1961, in French and in English, the French text prevailing in case of divergence between the two texts, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through the diplomatic channel, to each of the States represented at the Ninth session of the Hague Conference on Private International Law.

b) tidpunkten då konventionen träder i kraft enligt artikel 15 första stycket;

c) anslutning enligt artikel 16 och tidpunkten för dess ikraftträdande;

d) förklaring enligt artikel 17 om utsträckt tillämpning av konventionen och tidpunkten för ikraftträdandet;

e) förbehåll och återtagande därav enligt artikel 18;

f) uppsägning enligt artikel 19 tredje stycket.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill behörigen bemyndigade, undertecknat denna konvention.

Som skedde i Haag den 5 oktober 1961 på franska och engelska språken, varvid den franska texten äger vitsord om texterna skiljer sig från varandra, i ett exemplar som skall deponeras i Nederländernas regerings arkiv och varav bestyrkt avskrift på diplomatisk väg skall överlämnas till varje stat som var företräd vid Haagkonferensens för internationell privaträtt nionde session.

Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om ændring af den nordiske konvention af 19. november 1934 om arv og dødsboskifte.

Regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige har aftalt, at der i den nordiske konvention af 19. november 1934 om arv og dødsboskifte foretages følgende ændringer:

Art. 4 ophæves, og art. 1, 2, 5, 7, 8, 11 og 28 affattes således:

Artikel 1.

Når en statsborger i en af de kontraherende stater ved sin død var bosat i en af de andre stater, skal retten til arv ifølge loven bestemmes efter loven i den stat, hvor han havde bopæl. Havde den afdøde ikke de sidste fem år været bosat i denne stat, skal dog loven i den stat, hvor han var statsborger, komme til anvendelse, såfremt nogen arving eller legatar, for hvem det har retlig betydning, begærer det. Skulle arven efter statsborgerlandets lov tilfalde staten, kan sådan begæring ikke fremsættes.

Begæring om anvendelse af statsborgerlandets lov skal være fremsat inden seks måneder fra dødsfaldet. Foregår skifte efter denne frist, kan begæring dog fremsættes indtil skiftets slutning. Efter at et skifte er sluttet,

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välinen sopimus 19 päivänä marraskuuta 1934 tehdyn, perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevan pohjoismaisen sopimuksen muuttamisesta.

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan hallitukset ovat sopineet, että 19 päivänä marraskuuta 1934 tehtyä, perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevaa pohjoismaista sopimusta muutetaan seuraavasti: 4 artikla kumotaan ja 1, 2, 5, 7, 8, 11 ja 28 artikla muutetaan näin kuuluviksi.

I artikla.

Jos sopimusvaltion kansalaisella kuollessaan oli kotipaikka toisessa sopimusvaltiossa, on oikeudesta häneltä jääneeseen perintöön voimassa viimeksimainitun valtion laki. Milloin vainajalla ei yhtäjaksoisesti vähintään viiden viimeisen elinvuotensa aikana ole ollut kotipaikka siinä valtiossa, on kuitenkin hänen kotimaansa lakia sovellettava, jos joku perillinen tai testamentinsaaaja, jonka oikeus on siitä riippuvainen, sitä vaatii. Jos kotimaan lain mukaan perinnön saisi valtio, ei tällaista vaatimusta voida esittää.

Vaatus kotimaan lain soveltamisesta on esitettävä kuuden kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta lukien tai, milloin perinnönjako toimitetaan vasta tämän ajan kuluttua, viimeistään perinnönjaossa. Kun perinnön-

Överenskommelse mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om ändring av den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning.

Regeringarna i Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige har överenskommit att följande ändringar skall företagas i den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning: artikel 4 upphäves och artiklarna 1, 2, 5, 7, 8, 11 och 28 erhåller följande lydelse.

Artikel 1

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i annan sådan stat, gäller i fråga om rätt till arv efter honom lagen i sistnämnda stat. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må sådant yrkande ej väckas.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas inom sex månader från dödsfallet eller, om arvskifte äger rum efter utgången av sagda tid, sist vid arvskiftet. Sedan arvskifte skett, må ej i något fall den som del-

Samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breyting á Norðurlandasamningi frá 19. nóvember 1934, um erfðir og skipti á dánarbúum.

Ríkisstjórnir Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar hafa orðið sammála um að gera þær breytingar á Norðurlandasamningnum frá 19. nóvember 1934, um erfðir og skipti á dánarbúum, að 4. grein falli úr gildi og 1., 2., 5., 7., 8., 11. og 28. greinar samningsins orðist þannig:

1. grein.

Nú er ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna við lát sitt búsettur í einhverju hinna ríkjanna og skal þá rétturinn til lögerfða ákveðinn samkvæmt lögunum í því ríki, þar sem hann átti heimilisfang. Hafi hinn látni ekki átt heimilisfang í þessu ríki síðustu fimm ár, skal þó farið eftir lögunum í því ríki, sem hlutaðeigandi átti ríkisfesti í, ef einhver erfingi eða dánargjafaþegi, sem þetta hefur réttarlega þýðingu fyrir, óskar þess. Hafi arfurinn samkvæmt lögum ríkisfestislandsins átt að ganga til ríkisins, er ekki hægt að gera slíka kröfu.

Beiðni um, að farið skuli eftir lögum ríkisfestislandsins skal borin fram innan sex mánaða frá látnu eða sé skiptum ekki lokið innan þess tíma, áður en skiptunum er lokið. Eftir að skiptunum er lokið getur sá, sem

Overenskomst mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om endring av den nordiske konvensjon 19 november 1934 om arv og dødsboskifte.

Regjeringene i Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige har avtalt følgende endringer i den nordiske konvensjon 19 november 1934 om arv og dødsboskifte:

Artikkel 4 oppheves,

Artiklene 1, 2, 5, 7, 8, 11 og 28 skal lyde:

Artikkel 1

Når en statsborger i en av de kontraherende stater ved sin død var bosatt i en av de andre stater, bedømmes retten til arv som ikke grunner seg på testament, etter loven i den stat hvor han var bosatt. Hadde den avdøde ikke de siste fem år vært bosatt i denne stat, skal dog loven i den stat hvor han var statsborger, få anvendelse såframt noen arving eller legater for hvem det har rettslig betydning, begærer det. Skulle arven etter statsborgerlandets lov tilfalle staten, kan slik begjæring ikke framsettes.

Begjæring om anvendelse av statsborgerlandets lov må være framsatt innen seks måneder fra dødsfallet eller, om skifte foregår etter utløpet av denne frist, før skiftets slutning. Etter at et skifte er sluttet, kan den

Överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning.

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge har överenskommit att följande ändringar skall företagas i den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning:

Artikel 4 upphäves och artiklarna 1, 2, 5, 7, 8, 11 och 28 erhåller följande lydelse.

Artikel 1

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i annan sådan stat, gälla i fråga om rätt till arv efter honom lagen i sistnämnda stat. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må sådant yrkande ej väckas.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas inom sex månader från dödsfallet eller, om arvskifte äger rum efter utgången av sagda tid, sist vid arvskiftet. Sedan arvskifte skett, må ej i något fall den som del-

kan den, der har deltaget i skiftet, ikke fremsætte begæring.

Bestemmelserne i stk. 1 og 2 om retten til arv anvendes også på den efterlevende ægtefælles ret til at sidde i uskiftet bo, hvor livsarvinger ikke findes, og på sådan ret til bidrag til underhold og uddannelse af et dødsbos midler, som tilkommer arvinger eller en efterlevende ægtefælle. Det samme gælder retten for en efterlevende ægtefælle til at udtage midler til en vis værdi af boet.

Artikel 2.

Var den afdøde bosat i en stat, hvor loven giver en efterlevende ægtefælle ret til hensidde i uskiftet bo med livsarvinger, kommer denne lov til anvendelse, også når den afdøde var statsborger i en af de andre stater. Havde han ikke været bosat i førstnævnte stat de sidste fem år, kan dog en livsarving straks eller senere kræve skifte, hvis det er hjemlet ved loven i den stat, hvor den afdøde var statsborger. Denne ret tilkommer ikke en livsarving, hvis den efterlevende ægtefælle, da ægteskabet blev indgået, var statsborger i den stat, hvor den afdøde var bosat.

jako on toimitettu, ei se, joka on osallistunut jakoon, enää saa esittää vaatimusta.

Mitä 1 ja 2 kappaleessa on sanottu perintöoikeudesta, on sovellettava myös eloon jääneen puolison oikeuteen elää jakamattomassa pesässä, milloin vainajalta ei ole jäänyt rintaperillistä, ja sellaiseen oikeuteen, mikä perillisellä tai eloon jääneellä puolisollla on avustuksen saamiseen jäämistöstä toimeentuloa ja koulutusta varten. Sama on voimassa eloon jääneen puolison oikeudesta ottaa pesästä omaisuutta tiettyyn enimmäisraha-arvoon asti.

2 artikla.

Jos vainajalla oli kotipaikka sopimusvaltiossa, jonka lain mukaan eloonjäänyt puoliso saa elää yhdessä rintaperillisten kanssa pesää jakamatta, on sitä lakia sovellettava myöskin silloin, kun vainaja oli toisen sopimusvaltion kansalainen. Jos vainajalla yhtäjaksoisesti vähintään viiden viimeisen elinvuotensa aikana ole ollut kotipaikkaa ensiksi mainitussa valtiossa, saa rintaperillinen kuitenkin joko heti tai jonakin myöhempänä ajankohtana vaatia ositusta toimitettavaksi, mikäli hänellä on tällainen oikeus vainajan kotimaan lain mukaan. Tällaista oikeutta ei ole rintaperillisellä, milloin eloonjäänyt puoliso avioliittoon mennessään oli sen valtion kansalainen, missä vainajalla oli kotipaikka.

tagit i skiftet väcka sådant yrkande.

Bestämmelserna i första och andra styckena om rätt till arv skola tillämpas också i fråga om efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo, när bröstarvinge ej finnes, och på sådan rätt till bidrag till uppehälle och utbildning ur kvarlåtenskap som tillkommer arvinge eller efterlevande make. Detsamma gäller rätt för efterlevande make att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde.

Artikel 2

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, skall den lagen vinna tillämpning, ändå att den döde var medborgare i annan fördragsslutande stat. Där den döde icke sedan minst fem år hade hemvist i förstnämnda stat, äge dock bröstarvinge att, genast eller vid en senare tidpunkt, påkalla avvittring, såvitt dylikt rätt enligt lagen i den dödes hemland tillkommer honom. Sådant rätt äge ej rum, när efterlevande maken vid äktenskapets ingående var medborgare i den stat, där den döde hade hemvist.

hefur tekið þátt í skiptunum, ekki borið fram slíka beiðni.

Ákvæðin í fyrstu og annarri málsgrein um réttinn til arfs ná einnig til réttar eftirlifandi maka til setu í óskiptu búi, ef hinn látni lætur ekki eftir sig lífserfingja, og til þess réttar, sem erfingjarnir og eftirlifandi maki geta átt til lífeyris af fjármunum búans til framfierslu og menntunar. Sama á við um rétt eftirlifandi maka til að taka úr búinu fjármuni allt að ákvæðnu verðmæti.

2. grein.

Nú var hinn látni búsettur í ríki. Þar sem lögin heimila eftirlifandi maka setu í óskiptu búi með lífserfingjum, og skal þá farið eftir þessum lögum, einnig þótt hinn látni hafi verið ríkisborgari í einhverju hinna ríkjanna. Nú hefur hinn látni ekki átt heimilisfang í ríkinu síðustu fimm árin, þá getur lífserfingi þó strax eða seinna krafist skipta, ef það er heimilað í lögum þess ríkis, sem hinn látni átti ríkisfesti í. Þennan rétt hefur lífserfingi þó ekki, ef eftirlifandi maki var við stofnun hjúskapar ríkisborgari í því ríki, sem hinn látni var búsettur í.

som har deltatt i skiftet, ikke framsette begjæring.

Bestemmelsene i første og annet ledd om retten til arv får også anvendelse på en gjenlevende ektefelles rett til å beholde boet udelt når den avdøde ikke hadde livsarvinger, og på den rett som arvingene og gjenlevende ektefelle kan ha til bidrag til underhold og utdanning av boets midler. Det samme gjelder retten for den gjenlevende ektefelle til å utta midler av boet til en viss verdi.

Artikkel 2

Var den avdøde bosatt i en stat hvor loven gir en gjenlevende ektefelle rett til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger, kommer denne lov til anvendelse også når den avdøde var statsborger i en av de andre stater. Hadde han ikke vært bosatt i landet de siste fem år, kan dog en livsarving kreve skifte straks eller senere dersom dette er hjemlet ved loven i den stat hvor den avdøde var statsborger. Denne rett tilkommer ikke en livsarving såfremt gjenlevende ektefelle da ekteskapet ble inngått, var statsborger i den stat hvor den avdøde var bosatt.

tagit i skiftet väcka sådant yrkande.

Bestämmelserna i första och andra styckena om rätt till arv skola tillämpas också i fråga om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo, när bröstarvinge ej finnes, och på sådan rätt till bidrag till upphäälle och utbildning ur kvarlåtenskap som tillkommer arvinge eller efterlevande make. Detsamma gäller rätt för efterlevande make att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde.

Artikel 2

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, skall den lagen vinna tillämpning, ändå att den döde var medborgare i annan fördragsslutande stat. Där den döde icke sedan minst fem år hade hemvist i förstnämnda stat, äge dock bröstarvinge att, genast eller vid en senare tidpunkt, påkalla bodclning, såvitt dylik rätt enligt lagen i den dödes hemland tillkommer honom. Sådan rätt äge ej rum, när efterlevande maken vid äktenskapets ingående var medborgare i den stat, där den döde hade hemvist.

Artikel 5.

Bestemmelserne i artiklerne 2 og 3 om adgangen til at henseende i uskiftet bo med livsarvinger finder tilsvarende anvendelse på adgangen til at henseende i uskiftet bo med adoptivbarn eller dets livsarvinger.

Artikel 7.

Ved deling af ægtefællers bo efter den enes eller begges død forholdes der, for så vidt ikke andet følger af artikel 1, stk. 3, efter de regler, som i artiklerne 3 og 6 i konventionen af 6. februar 1931 er givet om ægtefællers formueforhold.

Artikel 8.

Testamente, der er oprettet af en arvelader, som ved sin død var statsborger i en af staterne og bosat i en af dem, skal i henseende til formen anses for gyldigt, hvis testamentet opfylder de formkrav, som er foreskrevet i loven på det sted, hvor testamentet er oprettet, eller hvor testator var bosat enten ved oprettelsen eller ved sin død, eller i loven i en stat, hvor testator var statsborger enten ved oprettelsen eller ved sin død. For så vidt testamentet angår fast ejendom, skal det tillige anses for gyldigt i henseende til formen, hvis testamentet opfylder de formkrav, som er foreskrevet i loven på det sted, hvor ejendommen ligger.

Reglerne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse ved ændring eller tilbagekaldelse af testamentet. Tilbagekaldelse skal også anses for gyldig i henseende til for-

5 artikla.

Mitä 2 ja 3 artiklassa määrätään oikeudesta elää yhdessä rintaperillisten kanssa pesää jakamatta, on vastaavasti sovellettava oikeuteen elää jakamattomassa pesässä yhdessä ottolapsen tai sen jälkeläisen kanssa.

7 artikla.

Tässä sopimuksessa tarkoitettussa omaisuuden osituksessa on, mikäli 1 artiklan 3 kappaleesta ei muuta johdu, noudatettava, mitä helmikuun 6 päivänä 1931 tehdyn sopimuksen 3 ja 6 artiklassa on määrätty puolisoiden varallisuussuhteista.

8 artikla.

Testamenti, jonka on tehnyt henkilö, joka kuollessaan oli sopimusvaltion kansalainen ja jolla oli kotipaikka sopimusvaltiossa, katsotaan muodoltaan päteväksi, jos testamentti muotonsa osalta täyttää sen paikkakunnan lain määräykset, jolla testamentti tehtiin tai jolla testamentintekijällä oli kotipaikka testamentin tehdessään tai kuollessaan, taikka sellaisen valtion lain määräykset, jonka kansalainen testamentintekijä oli testamentin tehdessään tai kuollessaan. Milloin testamentti koskee kiinteätä omaisuutta, se katsotaan muodoltaan päteväksi myös, jos testamentti muotonsa osalta täyttää sen paikkakunnan lain määräykset, missä omaisuus sijaitsee.

Mitä 1 kappaleessa on sanottu, sovelletaan vastaavasti myös testamentin muuttamiseen tai peruuttamiseen. Peruuttaminen katsotaan muodoltaan päteväksi myös, jos

Artikel 5

Vad i artiklarna 2 och 3 stadgas om rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller dess avkomling.

Artikel 7

Vid avvittring som i denna konvention avses skall, såvitt annat ej följer av artikel 1 tredje stycket, iakttagas vad i artiklarna 3 och 6 av konventionen den 6 februari 1931 är stadgat i fråga om makars förmögenhetsförhållanden.

Artikel 8

Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lagen på ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller i lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamente avser fast egendom skall det också anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lagen på den ort där egendomen finnes.

Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse av testamente. Återkallelse skall också anses giltig till formen, om återkallelsen i

5. grein.

Ákvæðin í 2. og 3. gr. um heimildina til setu í óskiptu búi með lífserfingjum gilda á hliðstæðan hátt um heimildina til setu í óskiptu búi með kjörbörnum eða niðjum þeirra.

7. grein.

Við skipti á félagsbúi hjóna við lát annars eða beggja þeirra, skal, ef ekki leiðir annað af ákvæði 3. málgr. 1. gr., farið eftir þeim reglum, sem settar eru um fjármál hjóna í 3. og 6. gr. í samningnum frá 6. febrúar 1931.

8. grein.

Arfleiðsluskrá gerð af arfleiðanda, sem við lát sitt var ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna og búsettur í einhverju þeirra, skal, að því er formsatriðin snertir, álitast gild, ef arfleiðsluskráin fullnægir formkröfum, sem gerðar eru í lögum á þeim stað, þar sem arfleiðsluskráin var gerð eða þar sem arfleiðandi átti heimilisfang við gerð hennar eða við lát sitt, eða í því ríki, þar sem arfleiðandi átti ríkisfesti við gerð hennar eða við lát sitt. Ef í arfleiðsluskrá er fjallað um fasteign, skal arfleiðsluskráin, að því er formsatriðin snertir, einnig álitast gild, ef hún fullnægir formkröfum, sem gerðar eru í lögum á þeim stað, þar sem eignin er.

Ákvæði 1. málsgreinar gilda með sama hætti við breytingu eða afturköllun arfleiðsluskrár. Afturköllun skal, að því er formsatriðin snertir, einnig álitast

Artikkel 5

Bestemmelsene i artiklene 2 og 3 om rett til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger får tilsvarende anvendelse på retten til å sitte i uskiftet bo med adoptivbarn eller adoptivbarns livsarvinger.

Artikkel 7

Ved deling av ektefellers bo etter den ene eller begge ektefellers død skal, for så vidt ikke annet følger av artikkel 1 tredje ledd, iaktas det som er bestemt om ektefellers formueforhold i artiklene 3 og 6 i konvensjonen av 6 februar 1931.

Artikkel 8

Testament etter en arvelater som ved sin død var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem, skal med hensyn til formen anses for gyldig når det tilfredsstiller formkravene i loven på det sted der testamentet ble opprettet eller der testator hadde sin bopel enten ved opprettelsen eller ved sin død, eller i en stat som testator var statsborger av enten ved opprettelsen eller ved sin død. For så vidt testamentet angår fast eiendom, skal det med hensyn til formen også anses gyldig når det tilfredsstiller formkravene i loven på det sted der eiendomen ligger.

Reglene i første ledd får tilsvarende anvendelse ved endring eller tilbakekall av testament. Tilbakekall skal med hensyn til formen også anses gyldig når det fyller

Artikel 5

Vad i artiklarna 2 och 3 stadgas om rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller dess avkomling.

Artikel 7

Vid bodelning som i denna konvention avses skall, såvitt annat ej följer av artikel 1 tredje stycket, iakttagas vad i artiklarna 3 och 6 av konventionen den 6 februari 1931 är stadgat i fråga om makars förmögenhetsförhållanden.

Artikel 8

Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lagen på ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller i lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamente avser fast egendom skall det också anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där egendomen finnes.

Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse av testamente. Återkallelse skall också anses giltigt till formen, om återkallelsen

men, hvis tilbagekaldelsen er i overensstemmelse med en lov, efter hvilken det testamente, der tilbagekaldes, var gyldigt i henseende til formen efter reglerne i stk. 1.

Havde testator efter loven i en ikke kontraherende stat domicil i denne stat, kan dette domicil påberåbes i stedet for bopæl i tilfælde, som omfattes af stk. 1—2.

Opstår der i øvrigt efter stk. 1—3 spørgsmål om at anvende loven i en ikke kontraherende stat, skal de almindelige regler, som gælder herom i hver kontraherende stat, anvendes.

Artikel 11.

Bestemmelser i finsk eller svensk lov om, at et testamente efter testators død skal indleveres til retten inden en vis tid (testamentsbevakning), får også anvendelse på et testamente efter en statsborger i en anden af staterne, såfremt han ved dødsfaldet var bosat i Finland eller Sverige. Det samme gælder bestemmelser i finsk eller svensk lov om, at en arving, som vil angribe et testaments gyldighed, skal rejse sag inden en vis tid, efter at testamentet er forkyndt for ham (testamentskländer).

Bestemmelser i norsk lov om, at ret på grundlag af testamente og indvendinger mod gyldigheden af et testamente skal gøres gældende inden visse frister, får også anvendelse på et testamente efter en statsborger i en an-

peruuttaminen muotonsa osalta täyttää sellaisen lain määräykset, jonka mukaan testamentti, joka on peruutettu, oli 1 kappaleen nojalla muodoltaan pätevä.

Jos testamentintekijällä oli muun kuin sopimusvaltion lain mukaan domisiili (domicile) tässä valtiossa, voidaan tähän domisiiliin vedota kotipaikan asemesta 1 tai 2 kappaleessa tarkoituiissa tapauksissa.

Milloin 1, 2 tai 3 kappaleen mukaan muutoin on kysymys muun kuin sopimusvaltion lain soveltamisesta, on noudatettava tästä kussakin sopimusvaltiossa voimassa olevia yleisiä sääntöjä.

11 artikla.

Jos sopimusvaltion kansalaisella kuollessaan oli kotipaikka Suomessa tai Ruotsissa, on testamentin valvontaan ja moittimiseen sovellettava siellä voimassaolevaa lakia.

Norjan lain säännöksiä, joiden mukaan testamenttiin perustuva oikeus on saatettava voimaan ja väitteet testamentin pätevyyttä vastaan on tehtävä tiettyjen määräaikojen kuluessa, sovelletaan myös toisen sopimusvaltion

fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen.

Hade testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får detta domicil åberopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller andra stycket.

Uppstår i övrigt enligt första, andra eller tredje stycket fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, tillämpas de allmänna regler som härom gälla i varje fördragsslutande stat.

Artikel 11

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, skall där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och kländer av testamente.

Bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av testamente och invändningar mot giltigheten av testamente skall göras gällande inom vissa frister tillämpas också i fråga om testamente efter medborgare i annan för-

gild, ef hún fullnægir formkröfum í lögum, er arfleiðsluskrá, sem afturkölluð er, var gild samkvæmt heim, eftir ákvæðum 1. málsgreinar, að því er formsatriðin snertir.

Nú hefur arfleiðandi átt heimilisfesti (domicil) í ríki öðru en sanningsríki, samkvæmt lögum þess ríkis, og má þá skírskota til þess í stað búsetu, í heim efnum, sem 1. og 2. málsgrein taka til.

Ef til þess kemur að öðru leyti samkvæmt 1., 2., eða 3. málsgrein, að afstöðu þurfi að taka til þess, hvort beita skuli lögum annars ríkis en einhvers sanningsríkjanna, skal beita almennum reglum, sem um það efni gilda í hverju sanningsríki.

11. grein.

Ákvæði í finnskum eða sænskum lögum um, að arfleiðsluskrá skuli, eftir lát arfleiðanda, afhent til réttarins innan ákveðins tíma (testamentsbevakning), gilda einnig um arfleiðsluskrá eftir ríkisborgara í einhverju hinna sanningsríkjanna, ef arfleiðandi var búsettur í Finnlandi eða Svíþjóð við lát sitt. Sama gildir um ákvæði í finnskum eða sænskum lögum um, að erfingi, sem vill mótmæla gildi arfleiðsluskrár, skuli hefja málssókn innan ákveðins tíma frá því að arfleiðsluskráin hafði verið birt honum (testamentsklander).

Ákvæði í norskum lögum um, að beita skuli innan tiltekins tíma rétti samkvæmt arfleiðsluskrá eða mótbárum gegn arfleiðsluskrá, eiga einnig við um arfleiðsluskrá eftir ríkisborgara í einhverju hinna

kravene i lovgivning hvor-etter det tilbakekalte testament etter reglene i første ledd var gyldig med hensyn til formen.

Hadde testator etter loven i en ikkekontraherende stat domicil i denne stat, kan dette påropes istedenfor bopel i de tilfelle som omfattes av første og annet ledd.

Oppstår det for øvrig etter første, annet eller tredje ledd spørsmål om å anvende loven i en ikke-kontraherende stat, får de alminnelige regler som gjelder på dette område i hver kontraherende stat anvendelse.

Artikkel 11

Bestemmelser i finsk eller svensk lov om at et testament etter testators død skal innleveres til retten innen en viss tid (*testamentsbevakning*), får også anvendelse på testament etter en statsborger i en annen av statene såframt han ved dødsfallet var bosatt i Finland eller Sverige. Det samme gjelder bestemmelser i finsk eller svensk lov om at en arving som vil angripe et testaments gyldighet, må reise sak innen en viss tid etter at testamentet er forkynt for ham (*testamentsklander*).

Bestemmelser i norsk lov om at retten etter et testament og innvendinger mot gyldigheten av et testament skal gjøres gjeldende innen visse frister, får også anvendelse på et testament etter en statsborger i en annen

i fråga om formen oppfyller vad som föreskrives i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen.

Hade testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får detta domicil åberopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller andra stycket.

Uppstår i övrigt enligt första, andra eller tredje stycket fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, tillämpas de allmänna regler som härom gälla i varje fördragsslutande stat.

Artikel 11

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, skall där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och klander av testamente.

Bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av testamente och invändningar mot giltigheten av testamentet skall göras gällande inom vissa frister tillämpas också i fråga om testamente efter medborgare i annan för-

den af staterne, såfremt han ved dødsfaldet var bosat i Norge.

Artikel 28.

Om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser og forlig om ret til arv eller legat, en efterlevende ægtefælles rettigheder, dødsboskifte og ansvar for en arveladers gæld gælder loven i den stat, hvori anerkendelse eller fuldbyrdelse skal ske.

De kontraherende stater kan tiltræde denne overenskomst ved at:

a) undertegne uden forbehold om ratifikation

b) undertegne med forbehold om ratifikation i forbindelse med efterfølgende ratifikation.

Ratifikationsdokumenterne skal deponeres i det danske udenrigsministerium.

Overenskomsten træder i kraft den 1. januar eller den 1. juli, efter at overenskomsten er tiltrådt af samtlige kontraherende stater.

Bestemmelsen i artikel 28 i den hidtidige affattelse gælder dog, indtil konventionen af 16. marts 1932 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme er ophævet og erstattet af andre regler om emnet.

Er arveladeren død før overenskomstens ikrafttræ-

kansalaisen tekemään testamenttiin, jos hänellä kuollessaan oli kotipaikka Norjassa.

28 artikla.

Sellaisen tuomion tai sovinnon tunnustamisessa tai täytäntöönpanossa, joka koskee perintöön tai testamenttiin perustuvaa oikeutta, eloonjääneen puolison oikeutta, pesänselvitystä tai kuoleman johdosta toimitettua jakoa taikka vastuuta vainajan velasta, on noudatettava sen valtion lakia, missä tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään.

Sopimusvaltiot voivat yhtyä tähän sopimukseen

a) allekirjoittamalla sen, tekemättä ratifiointia koskevaa ehtoa, tai

b) allekirjoittamalla sen ratifiointia koskevin ehdoin sekä sen jälkeen ratifiointimalla sen.

Ratifiointiasiakirjat on talletettava Tanskan ulkoasiainministeriöön.

Sopimus tulee voimaan sen tammi- tai heinäkuun 1 päivänä, joka lähinnä seuraa sen jälkeen, kun kaikki sopimusvaltiot ovat siihen yhtyneet.

Sopimuksen 28 artikla on kuitenkin aikaisemmassa muodossaan voimassa, kunnes Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 16 päivänä maaliskuuta 1932 tehty sopimus on kumottu ja korvattu asiasta annetuilla uusilla säännöksillä.

Jos perittävä on kuollut ennen sopimuksen voimaan-

dragsslutande stat, om han vid sin död hade hemvist i Norge.

Artikel 28

I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld gäller lagen i den stat där erkännande eller verkställighet begäres.

De fördragsslutande staterna kan tillträda denna överenskommelse genom

a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller

b) undertecknande med förbehåll för ratifikation i förening med efterföljande ratifikation.

Ratifikationshandlingarna skall deponeras i danska utrikesministeriet.

Överenskommelsen träder i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det att överenskommelsen tillträtts av alla de fördragsslutande staterna.

Artikel 28 i dess äldre lydelse skall dock gälla till dess konventionen den 16 mars 1932 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om erkännande och verkställighet av domar upphävs och ersatts med nya regler i ämnet.

Har arvlåtaren avlidit innan överenskommelsen trätt

samningsríkjanna, ef hann við lát sitt var búsettur í Noregi.

28. grein.

Ur viðurkenningu og fullnustu dóma og sátta um rétt til arfs eða dánargjafar, um réttindi eftirlifandi maka, um skipti dánarbús og um ábyrgð á skuldum arfleiddanda gilda lög þess ríkis, þar sem viðurkenningar eða fullnustu er leitað.

Samningsríkin geta gengið að þessu samkomulagi með því:

a) að undirrita það án fyrirvara um fullgildingu, eða

b) að undirrita það með fyrirvara um fullgildingu ásamt eftirfarandi fullgildingu.

Fullgildingarskjölin skulu sett til vörzlu í danska utanríkisráðuneytinu.

Samkomulagið gengur í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að samningsríkin hafa öll gengið að samkomulaginu.

Akvæðin í 28. grein ganga þó þá fyrst í gildi, þegar samningurinn frá 16. mars 1932 milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnæggu þeirra hefur verið felldur úr gildi og nýjar reglur um það efni komið í hans stað.

Hafi arfleiddandi látit áður en samkomulagið hef-

av statene, såframt han ved dødsfallet var bosatt i Norge.

Artikkel 28

Loven i den stat der anerkjennelse eller fullbyrding skal skje, gjelder ved anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser og forlik om rett til arv eller legat, om en gjenlevende ektefelles rettigheter, om dødsboskifte og om ansvar for en arvelaters gjeld.

De kontraherende stater kan slutte seg til denne overenskomst ved

a) undertegning uten forbehold om ratifikasjon, eller

b) undertegning med forbehold om ratifikasjon sammen med etterfølgende ratifikasjon.

Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres i det danske Utenriksministerium.

Overenskomsten trer i kraft den 1 januar eller den 1 juli som faller nest etter at alle de kontraherende stater har sluttet seg til overenskomsten.

Bestemmelsen i artikkel 28 slik den tidligere lød skal dog gjelde til konvensjonen 16 mars 1932 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om anerkjennelse og fullbyrding av dommer er opphevd og erstattet med nye regler om emnet.

Er arvelateren død før overenskomsten er trådt i

dragsslutande stat, om han vid sin död hade hemvist i Norge.

Artikel 28

I fråga um erkännande och verkställighet av don eller förlikning om rätt p grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes guld gäller lagen i den stat där erkännande eller verkställighet begäres.

De fördragsslutande staterna kan tillträda denna överenskommelse genom

a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller

b) undertecknande med förbehåll för ratifikation i förening med efterföljande ratifikation.

Ratifikationshandlingarna skall deponeras i danska utrikesministeriet.

Överenskommelsen träder i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det att överenskommelsen tillträtts av alla de fördragsslutande staterna.

Artikel 28 i dess äldre lydelse skall dock gälla till dess konventionen den 16 mars 1932 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar upphävts och ersatts med nya regler i ämnet.

Har arvlåtaren avlidit innan överenskommelsen trätt

den, gælder artikel 4 og artiklerne 1, 2, 5, 7, 8 og 11 i den hidtidige affattelse fortsat. Artikel 28 i den hidtidige affattelse gælder for så vidt angår afgørelser, der er truffet, og forlig, der er indgået, inden konventionen af 16. marts 1932 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme er ophævet og erstattet af andre regler om emnet.

Det danske justitsministerium kan efter forhandling med de øvrige kontraherende staters justitsministerier bestemme, at konventionen af 19. november 1934 med senere ændringer skal gælde for Grønland. For konventionens anvendelse for Færøerne og Grønland kan det danske justitsministerium efter iagttagelse af samme fremgangsmåde fastsætte sådanne afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold måtte tilsi.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede undertegnet denne overenskomst.

Udfærdiget i København d. i et eksemplar på hvert af følgende sprog: dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, for så vidt angår svensk i to tekster, en fra Finland og en fra Sverige.

tuloa, sovelletaan 4 artiklaa sekä 1, 2, 5, 7, 8 ja 11 artiklaa niiden aikaisemmassa muodossa. Artiklaa 28 on sovellettava aikaisemmassa muodossaan sikäli kuin on kysymys tuomioista, jotka on annettu, tai sovinnosta, jotka on tehty ennen kuin Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 16 päivänä maaliskuuta 1932 tehty sopimus on kumottu ja korvattu asiasta annetuilla uusilla säänöksillä.

Tanskan oikeusministeriö voi, neuvoteltuaan muiden sopimusvaltioiden oikeusministeriöiden kanssa, määrätä, että 19 päivänä marraskuuta 1934 tehtyä sopimusta siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen on sovellettava myös Grönlannissa. Sovellettaessa sopimusta Fär-saarilla ja Grönlannissa voi Tanskan oikeusministeriö mainittua menettelyä noudattaen vahvistaa tehtäväksi sellaisia poikkeuksia, joita Fär-saarten tai Grönlannin erityiset olot voivat edellyttää.

Tämän vakuudeksi ovat valtuutetut allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Laadittu Kööpenhaminassa päivänä kuuta yhtenä suomen-, islannin-, norjan-, ruotsin- ja tanskankielisenä kappaleena, jossa ruotsiksi on kaksi tekstiä, toinen Suomea ja toinen Ruotsia varten.

i kraft, gäller artikel 4 samt artiklarna 1, 2, 5, 7, 8 och 11 i den äldre lydelsen. Artikel 28 i dess äldre lydelse gäller såvitt angår domar som meddelats eller förlikningar som ingåtts innan konventionen den 16 mars 1932 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om erkännande och verkställighet av domar upphävts och ersatts med nya regler i ämnet.

Danska justitieministeriet kan efter förhandling med de övriga fördragsslutande staternas justitieministerier bestämma att konventionen den 19 november 1934 med senare ändringar också skall äga tillämpning på Grönland. För konventionens tillämpning på Färöarna och Grönland kan danska justitieministeriet efter iakttagande av samma tillvägagångssätt fastställa sådana avvikelser som de särskilda färöiska eller grönländska förhållanden må kräva.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Köpenhamn den i i ett exemplar på finska, danska, isländska, norska och svenska språken, och såvitt angår svenska språket i två texter, en för Finland och en för Sverige.

ur öðlazit gildi, skal 4. grein og fyrri reglur 1., 2., 5., 7., 8. og 11. greina halda gildi sínu. Fyrri reglur 28. greinar gilda að því er varðar dóma, sem uppkveðnir eru og sáttir, sem eru gerðar áður en samningurinn frá 16. marz 1932, milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra, hefur verið felldur úr gildi og nýjar reglur um það efni komið í hans stað.

Danska dómsmálaráðuneytið getur, að höfðu samráði við dómsmálaráðuneyti hinna samningsríkjanna, ákveðið, að samningurinn frá 19. nóvember 1934, ásamt síðari breytingum, skuli einnig gilda um Grænland. Til þess að samningnum verði beitt um Færeyjar og Grænland getur danska dómsmálaráðuneytið ákveðið, með sömu forsendum, þau frávik, sem sérstakar færeyskar eða grænlenzkar aðstæður kynnu að krefjast.

Til staðfestingar þessu hafa undirritaðir, sem hafa fullgilt umboð, undirritað samning þennan.

Útgefið í Kaupmannahöfn hinn í einu eintaki á hverju tungumáli: Íslenzku, dönsku, finnsku, norsku og sænsku, og að því er sænsku varðar með tveimur textum, annan fyrir Finnland og hinn fyrir Svíþjóð.

kraft, gjelder artikkel 4 og de tidligere regler i artiklene 1, 2, 5, 7, 8 og 11 fortsatt. De tidligere regler i artikkel 28 gjelder for så vidt angår avgjørelser som er truffet og forlik som er inngått før konvensjonen 16 mars 1932 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om anerkjennelse og fullbyrding av dommer er opphevd og erstattet med nye regler om emnet.

Det danske Justitsministerium kan etter forhandlinger med de øvrige kontraherende staters justitsministerier bestemme at konvensjonen 19 november 1934 med senere endringer skal gjelde for Grønland. For konvensjonens anvendelse på Færøyanne og Grønland kan det danske Justitsministerium etter å ha iaktatt samme framgangsmåte fastsette slike avvik som de spesielle færøyske eller grønlandske forhold måtte tilsi.

Til bekræftelse herav har de undertegnede som har behørig fullmakt, undertegnet denne overenskomst.

Undertegnet i København den i ett eksemplar på hvert av følgende språk: norsk, dansk, finsk, islandsk og svensk, for så vidt angår svensk i to tekster, én for Finland og én for Sverige.

i kraft, gäller artikel 4 samt artiklarna 1, 2, 5, 7, 8 och 11 i den äldre lydelsen. Artikel 28 i dess äldre lydelse gäller såvitt angår domar som meddelats eller förlikningar som ingåtts innan konventionen den 16 mars 1932 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar upphävts och ersatts med nya regler i ämnet.

Danska justitieministeriet kan efter förhandling med de övriga fördragsslutande staternas justitieministerier bestämma att konventionen den 19 november 1934 med senare ändringar också skall äga tillämpning på Grönland. För konventionens tillämpning på Färöarna och Grönland kan danska justitieministeriet efter iakttagande av samma tillvägagångssätt fastställa sådana avvikelser som de särskilda färöiska eller grönländska förhållandena må kräva.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Köpenhamn den , i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, och såvitt angår svenska språket i två texter, en för Sverige och en för Finland.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1937: 81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo	2
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1935: 44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket m. m.	3
Utdrag ur statsrådsprotokollet över justitieärenden den 19 oktober 1973	5
1 Inledning	5
2 Gällande ordning	6
3 Haagkonventionen om testamentes form	10
3.1 Konventionens innehåll	10
3.2 Familjerättskommittén	14
3.3 Departementspromemorian	15
3.3.1 Fråga om ratifikation av Haagkonventionen	15
3.3.2 Åtgärder som krävs för att göra en ratifikation av Haagkonventionen möjlig	16
3.3.3 Förslag till ändring i 1937 års lag	17
3.3.4 Förslag till ändringar i den nordiska regleringen	19
4 Övriga ändringar i den nordiska arvskonventionen	20
4.1 Art. 1, 2 och 7	20
4.2 Art. 4 och 5	22
4.3 Art. 11	23
4.4 Art. 28	23
5 Remissyttrandena	24
6 Föredraganden	26
6.1 Allmänna synpunkter	26
6.2 Upprättade förslag	28
6.3 Specialmotivering	29
6.3.1 Nordiska arvskonventionen	29
6.3.2 1937 års lag	33
6.3.3 Lagen om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.	34
7 Hemställan	34
Bilagor	
1. Konvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden	36
2. Överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning	48